

ပြည်တောင်စုံသား

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစု

သို့

ရာဇဝင်အကိုးအကား

နှင့်

ပန်းကြားအစီရင်ခံချက်။

ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု

(ရ-မ-ည-တ)

အဖွဲ့ချုပ်မှထုတ်ဝေသည်။

၁၉၆၁ (ဗေဗေါင်္ဂါရီလ)

Rohangya Muslim United front of
Burma. Head Quarter.

No. 57/59, 138th Street, Mougou,
RANGOON.

ပြည်တော်စုသားရိဟင်ဂျာမွတ်စလင်ညီအစ်ကို
အပေါင်းတို့ခင်ဗျား။

ကျွန်တော်များရိဟင်ဂျာမွတ်စလင်လူမျိုးစုတို့မှာတထေရ်ငါးရာကျော်
ကျော်ကတည်းက ရာဇဝင်အကိုးအကားနှင့် အထောက်အထားရှိကြသော
ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ အခြားလူမျိုးစုများဖြစ်ကြသော မွန်၊ ရှမ်း၊ ကချင်၊
ချင်း၊ ကရင်၊ ကယား များကဲ့သို့သော မြန်မာပြည်သို့ရှေ့ဦးကျော်စော
နေသိုင်လာခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသား အာရပ်နှင့် ပထန်အဆက်အနွယ် ရိဟင်
ဂျာ လူမျိုးများဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရှာဖွေသုတေသနပြုခြင်း၊ ရေးသား
တင်ပြခြင်းနည်းပါးခဲ့သောကြောင့် ရိဟင်ဂျာ လူမျိုးများမှာ မြန်မာစာပေ
လောကတွင် လူသိနည်း၍ ထင်ပေါ်ခြင်းမရှိဘဲနေရပေသည်။

ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ ရာဇဝင် စာဆိုတော် စာရေးဆရာကြီးများနှင့် ရခိုင်
ဘုရင်များလက်ထက်ဘိုးက နန်းတွင်းစာဆိုတော် ကဗျာနှင့် စာရေးဆရာ
ကြီးများအဖြစ် ထင်ပေါ်ကျော်စောခဲ့သော ရိဟင်ဂျာ ကဗျာဆရာများအား
များသောအားဖြင့် မြောက်ဦးမင်းဆက် လက်ထက်တွင်အားပေးကူညီနှစ်
သက်ချီးမွမ်းကြခဲ့လေသည်။ ၎င်းတို့အနက် ဆယ့်ရှစ်နှစ်အလယ်ဝါလ်နှင့်
ဒေါလောသ်ကာဇီ တို့သည် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်ကြလေသည်။ ၎င်းကဗျာ
လင်္ကာဆရာ စာဆိုတော်ကြီးများ စီရင်ရေးသားခဲ့သော ၁။ လောရီချန်
(၅)ရာနီ။ ၂။ ဆတီးမွိုင်နာ။ ၃။ ဘာရမရှား။ ၄။ စန္ဒသုဓမ္မ။
၅။ ပါရိဒါဗတီ။ ၆။ ဆွိုင်ဖွလ်မလုပ်က်ဒီအူဇဂျာမာလ်နှင့် ချန်ဒရာဗ
တီ စသော ကဗျာလင်္ကာနှင့် ရာဇဝင်စာပေများကို ရိဟင်ဂျာဘာသာနှင့်
သာမက အာရဗီ၊ ဖါရီစီ၊ အူရီဒူနှင့် ဘင်္ဂလား စာပေများနှင့်လဲ မြောက်
ဦးမင်းဆက် စန္ဒသုဓမ္မ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ နန်းရင်းဝန်ချုပ် မဝန်၏တောင်း
ပန်မှုကြောင့် ရှားအလုံဝါလ်နှင့် ဒေါလောသ်ကာဇီတို့က စီရင်ရေးသားခဲ့
လေသည်။ ထိုသို့ရိဟင်ဂျာ စာပေနှင့် အာရဗီ၊ ဖါရီစီ စာပေများဖြင့်စီရင်
ရေးသားခဲ့သော်လည်း ရရှိပြည်တွင် အောက်ပါအတိုင်းစာပေယဉ်ကျေး
မှု ဓလေ့ထုံးစံတို့မှာ မကြာခဏ ပြောင်းလွှဲမှုကြောင့် မထင်မရှား ဖြစ်ရ
လေသည်။

ရခိုင်ပြည်ဘုရင်သင်္ခယ ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်ပြီးနောက် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၄၀၄ ခုနှစ်တွင် နောင်တော်ရာဇာဓိပတိ သူ၏သား နရမိတ်လှသည် ယခုမြို့ဟောင်း အပိုင် လောင်ကြက်ထီးနန်းကို ဆက်ခံစိုးစံတော်မူလေသည် နန်းစံရာ ၂ နှစ် မှာပင် ဒါလက်မြို့စား ဘုရင်ခံ အနန္တသိန်း၏နှမတော် ရုပ်ရည်ချောမောလှ ပ၍ သူ၏ကြင်ယာတော်အား အတင်းအားမမ္မကွာခိုင်းလျက် သိမ်းယူလက် ထပ်ခဲ့၍ အနန္တသိန်းသည် နရမိတ်လှအား အမျက်ကြီးထွက်၍ ပုန်ကန်တော် လှန်နိုင်အောင် အင်းဝဘုရင်မင်းဆွေ (မင်းခေါင်း) ထံ၌စစ်အကူအညီလာ ရောက်တောင်းဆို၍ သားတော်မင်းရဲကျော်စွာအား စစ်သည်တော်သုံး သောင်းနှင့်အတူစေလွှတ်တိုက်ခိုက်စေရာ နရမိတ်လှသည် စစ်ရှုံး၍ ထွက်ပြေး ကာ ဘင်္ဂလားတွင် ဂေါ့ဘုရင်အာဟ်မာဒ်ရှား (1400 . BE 722) ထံ ခိုလှုံနေထိုင်ခဲ့လေသည် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၄၂၆ ခုနှစ်တွင် အာဟာမဒ်ရှား ၏သားဖြစ်သူ နဇီရ်ရှား သက်ထက်တွင် နရမိတ်လှအား အောက်ပါအတိုင်း ဂတိစာချုပ် ချုပ်စေ၍ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၄၂၉ ခုနှစ်တွင် မိုလ်မူးကြီး (ဦးလုံ ခင်) ခေါ် ဝလီခါန်အား ပထန်စစ်သည်တော် ၂၀၀၀ နှင့်လွှတ်ပြီးတိုက်ခိုက် ပြန်လည် သိမ်းယူလာရာ ထီးနန်းကို ဂတိစာချုပ်အတိုင်း လိုက်နာရန် နရမိတ် လှအား ဆက်ခံစေခဲ့လေသည်။

(စာချုပ်မှာ)

- ၁။ ရခိုင်ဘုရင်များက သိမ်းပိုက်ခဲ့သော ဘင်္ဂလား (၁၂) မြို့ကိုပြန်လည် ပေးရန်။
- ၂။ ရခိုင်ဘုရင်များသည် မွတ်စလင်ဘွဲ့ အမည်များကိုခံယူရန်။
- ၃။ ရခိုင်ဘုရင်နန်းတော်တံဆိပ်ကြီးမှာ အိစ္စလာမ် ကလေးမာနှင့် ပါရှန် စာလုံးများ နှင့် ထုနှိပ်ရန်။
- ၄။ ရခိုင်သုံးငွေဒင်္ဂါများကိုလည်း ပါရှန်စာလုံးနှင့် အိစ္စလာမ် ကလေးမာ ပါရှိစေ၍ ဘင်္ဂလားတွင် ထုနှိပ်ရန်။

၅။ ဖါရီစာကို ရုံးသုံးစာပေအဖြစ်သုံးရန်။

၆။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း အခွန်တော်လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ဆက်သရန်များ ပါရှိလေသည်။

သို့သော်နရမိတ်လှသည် အထက်ပါစာချုပ်အတိုင်းလိုက်နာခဲ့သော်လည်း စာချုပ်တွင် ဖါရီစာကို ရုံးသုံးစာပေအဖြစ်သုံးရမည်ဟူသောအမှတ် ၅ အချက်ကို ဖောက်ဖျက်ပါသဖြင့် ဗိုလ်မှူးကြီးဝလီခန့်သည် နရမိတ်လှအားချုပ်နှောင်ထားပြီး ဘုရင်ခံလုပ်နေကြောင်း ဂေါ်ဘုရင်နဇီရ်ရှားက ကြားရပြီး အမျက်ကြီးထွက်တော်မူ၍ ဒါနပစ္စု ရာဇာမဏိတည်းဟုသော လက်ဝဲအမှတ်နှင့် အမတ်ကြီးတို့ကို ကြီးမူးစေ၍ သက္ကရာဇ် ၁၄၃၀ ခုနှစ်တွင် နရမိတ်လှအားနန်းတင်ရန် စစ်အကူအညီထပ်၍ ပထန်စစ်သည်တော်များကို ပို့ရာ အောင်မြင်စွာတိုက်ခိုက်ပြီး ဝလီခန့်ကိုသုရတာန်ပြည်သို့ဖို့၍ နရမိတ်လှအား ပြန်လည်နန်းတင်ပေးလေသည် ဤသည်မှာ ရခိုင်ဘုရင် နရမိတ်လှသည်ဘင်္ဂလားဂေါ်ဘုရင် အိစ္စလာမ်လက်အောက်ခံဘုရင်အဖြစ်နှင့် နေခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပါ၏ ၎င်းသည်မြို့ဟောင်းကို ထီးနန်းစိုက်ရာ မြို့အဖြစ်ဖြင့်တည်တောင်ခဲ့၍ ၎င်းနှင့်အတူ နောက်လိုက်မွတ်စလင် ပထန်စစ်သည်တော်များနှင့် တိုင်ရင်းသားရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်များအတွက် မိမိတို့၏ဘာသာတရားအတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်နိုင်သည့် အားလျော်စွာ ဗလီကျောင်းများ စွာတို့ကိုလည်း တည်ဆောက်စေခဲ့၏ အဆိုပါဗလီကျောင်းများအနက် ရာဇဝင်ထင်ရှား၍ ယခုထိတိုင် ထင်ထင် ရှားရှား မာမာ မတ်မတ်ရပ်တည်လျက်ရှိသော ဗလီတော်မှာမြို့ဟောင်းမြို့ အရှေ့တောင်ဘက် မင်းတရားပြင်ခေါ် ကဝါလောင်တွင်ရှိ၍ အမည်မှာ ဆန်ဒီခါန်ဗလီဟူ၍ ခေါ်တွင်လေသည် အဆိုပါဗလီထက်ရှေ့ကျသော ဗလီတော်မှာ မြို့ဟောင်းမြို့ ရွာဟောင်းတောဟူ၍ ယခုခေါ်တွင်သော ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်များ စုပေါင်းနေထိုင်ခဲ့ကြသောရွာ မြို့၏တောင်ဘက် တောင်ခြေရင်းမှာ ရှိခဲ့လေသည် ၎င်းဗလီတော်ကို ဆန်ဒီခါန်ဗလီကြီးကို ဆောက်တည်သူ ရှားကဝါလောင်၏နောင်တော်ဖြစ်သူ ဂေါ်လောင်ဂိမြို့စား ရှားဂေါ်လောင်ဘုရင်ခံက

ဆောက်တည်ခဲ့လေသည် ဤသည်ကား (D. G. E. HALL.) နှင့် ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာကြီး ရှားဆယာဒ်အာလ်ဝါလ်တို့၏ ရေးသား ပြောချက်များဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်တွင် များသောအားဖြင့် အာရဗ်အဆက်အနွယ်နှင့် အာရဗျာ ကုန်သည်များ ရှေ့အခါက ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခဲ့ကြသည်နှင့် သာသနာပြု ဆရာများရောက်လာခဲ့ကြသည်ကို စစ်တွေမြို့ပေါ်ရှိ ဘာဒရမကန်နှင့် မင်း ပြားမြို့အပိုင် လမ္မမုတ်စလင်ကျေးရွာ၏ အရှေ့ဘက်တောင်ခြေရင်းမှာရှိနေ သော ဘာဒရမကန်ဆိုသော သာသနာပြုဆရာကြီးများထိုင်ပြီး တရား အားထုတ်ရာ ဘုရားတရားနှင့် ဆိုင်သောရာဇဝင်ထင်ရှားရာ အဆောက် အဦးများရှိခြင်းအားဖြင့် သိနိုင်လေသည် ၊ ၎င်းပြင်အာရဗျာပြည် စတုတ္ထ မြောက် သါသနာဂိုဏ်းချုပ်ကြီး တမန်တော်ဒိုဟါမ္မဒ်သခင်၏ ယမက်တော် ဟာဇရာသ်အလီ၏ မယားငယ်သားဖြစ်သူ မိုဟာမ္မဒ်ဟာနီဖ်သည် ကမ္ဘာ အရပ်ရပ်သို့ သာသနာပြုရင်းနှင့် စစ်တိုက်ခိုက်သွားလာနေစဉ် အခါတွင် ရခိုင်ပြည်သို့ တိုက်ခိုက်ဝင်လာရာ ဝေသာလီမြို့၌ နေထိုင်လေသည် နောင် တွင် ဟာနီဖ်သည် တောတောင်အလွန်ထူထပ်သောဒေသများ၌ နေထိုင် ခဲ့ကြသည် လူသားစားလူမျိုးများ၏ ဘုရင်မကိုယာပူရီနှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက် ခိုက်၍အောင်မြင်လေရာ အိစ္စလာမ်ဘာသာသို့ သွတ်သွင်းခဲ့ပြီး ဘုရင်မကို ယာပူရီနှင့် လက်ထပ်မင်္ဂလာဆောင်ကာ ဘုရင်မကိုယာပူရီနန်စံရာ တောင် နန်းကိုဟာနီဖ်နှင့် ကိုယာပူရီတောင်ကီဟူသောနေရာတွင် ဘုရင်အဖြစ်နှင့် စိုစံခဲ့လေသည် မိမိနှင့်နောက်လိုက်အာရဗျာစစ်သည်ဟောင်းများနှင့် သာသ နာပြုဆရာများပါ အားလုံးတို့မှာ ၎င်းမှာဘဲရပ်ရွာအခြေပြု၍ နေထိုင်ခဲ့ကြ လေသည်ကို ရာဇဝင်ထင်ရှားရာ အဆိုပါဟာနီဖ်နှင့် ကိုယာပူရီတောင်ကီ ဟူသော တောင်နန်းစံရာအဆောက်အဦးရှိနေခြင်းအားဖြင့် သိနိုင်လေ သည်။

ဟာဇရာသ်၊ မိဟာမ္မဒ်၊ ဟာနီဇ်သည် ရခိုင်ပြည်အနှံ့အပြား သာသနာပြုရင်းနှင့် စစ်တိုက်ခိုက်ကြလေရာ နောက်ဆုံး မြန်မာပြည်ရန်ကုန်မြို့တစ်တက်ကမ်း သံလျှင်မြို့တွင်ရှိသော ဘုရင်မ ရှုနာဗာန်၏တောင်ကီဟူသော ဗမာလို တောင်ဂျင် ဟုခေါ်တွင်ကြလေသည်။ ၎င်းအရပ်သို့လည်းလာပြီး ဘုရင်မ ရှုနာဗာန် နှင့် စစ်တိုက်ခိုက် အောင်မြင်ပြီး လက်ထပ်မင်္ဂလာ ဆောင်၍ နှစ်ပေါင်းအတော်ကြာ သံလျှင်မြို့၌ သာသနာ ပြုရင်းနှင့် နေခဲ့ကြောင်းကိုလည်း ရခိုင်ပြည် မြောက်ဦးမြို့ ဘုရင်မင်းမြတ် နန်းရင်းဝန်ချုပ် မာဂန်၏ ပြောပြချက်အရ ရှားအာလ်ဝါလ်က စီရင်ရေးသားခဲ့သော ဟာနီဇ်နှင့် ရှုနာဗာန်ဆိုသော လင်္ကာစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုသို့ ကျွန်တော်များ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများသည် တင်္ဂလား၊ ပါကီစ္စတန်နှင့် အိန္ဒိယားသားများမဟုတ်သည့်အပြင် မြန်မာတိုင်းရင်းသား ရာဇဝင် အကိုးအကားများနှင့် နေထိုင်လာခဲ့ကြသော လူနည်းစုရိုးသားဖြောင့်မတ်၍ သတ္တိကောင်းကောင်းနှင့် ရခိုင်ဘုရင်မင်းအဆက်ဆက်တွင် မင်းမူးမတ်များသာမက စစ်သည်တော်အဖြစ် တိုင်းပြည်အတွက် အသက်ပေးကူညီလာခဲ့ကြသောရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများဖြစ်ကြသော်လည်း လွက်လပ်ရေး တခေတ်လုံးတွင် မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ကျပ်ပြသွ်တင်းပြည့် မခံစားရဘဲ အစဉ်သဖြင့် အဘက်ဘက်မှ ချုပ်ချယ်မှုနှင့် အိန္ဒိယားသာ လိုလို ပါကီစ္စတန်သားလိုလို မသင်္ကာမှု ဒုက္ခများနှင့်ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ သို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ကျွန်တော်များ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ၏ အဘက်ဘက်မှ ညှဉ်းဖျင်းမှုကြောင့်ဟူ၍ လည်းဆိုရပေမည်။

ထို့ကြောင့် ကျွန်တော်များသည် မိမိတို့၏ လူမျိုးစုအတွက် လျစ်လျူရှုခဲ့သောယခင်အမှားများကို ပြန်လည် နောင်တ သတိတရားရလျက် ပြင်ဆင်ပြီး ထကြွနိုးကြားရန်နှင့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပို့ အခြေခံ ဥပဒေတောင်အတွင်းမှနေ၍ စည်းလုံးညီညွတ်စွာ အင်တိုက်အားတိုက် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပြီဟူ၍လည်း ကျွန်တော်များ ရိုဟင်ဂျာ မွတ်စလင် ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစုအဖွဲ့ဌာနချုပ်မှ အလေးအနက်ယုံကြည်မိပေသည်။

သို့အချင်းချင်းညီညွတ်စွာတိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အခြားပြည်
ထောင်စုံသာ-များနှင့် ရင်းနှီးနားလည် ချစ်ခင်မှု ရရှိစေခြင်းအားဖြင့် အ
ဘက်ဘက်မှ ရင်ဆိုင်နေရသော ပြဿနာများကို လွယ်ကူစွာ ဖြေရှင်းနိုင်၍
ပြည်ထောင်စုံသားအချင်းချင်း ညီညွတ်ပြီး ပြည်ထောင်စု အကျိုးအတွက်
အသက်ပေးကူညီဆောင်ရွက်မှသာလျှင် ဖြစ်မည်ဟူ၍လည်း လေးနက်စွာ
ယုံကြည်အပ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ကျွန်တော်များ၏အဖွဲ့သို့ အင်တိုက်အားတိုက် ပါဝင်ပြီး
တတ်နိုင်သည့်ဘက်မှ တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက် သွားကြပါရန် လေးနက်စွာ
ပန်ကြားမေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။

- ★ တိုင်းရင်းသား အချင်းချင်း ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု တိုးတက်ပါစေ။
- ★ ပြည်ထောစုမြန်မာနိုင်ငံ တော်အစိုးရ တည်တန်း ခိုင်မြဲပါစေ။

ပုံ ဆရာ M. A. အောက်ဘာလ်
အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၊
(ရ-မ-ည-တ) အဖွဲ့ဌာနချုပ်၊
ရန်ကုန်မြို့။

(ပုံ) ဆရာ M. A. ကဘိရ်
အမှုဆောင်အဖွဲ့ကိုယ်စား။
ရ-မ-ည-တ အဖွဲ့ဌာနချုပ်၊
ရန်ကုန်မြို့။

ဖြည့်ထောင် ချဉ်းစည်းလုံးညီညွတ်ရေး

နှင့်

တိုင်ရင်းသား-အမျိုးသား-အချင်းချင်းချစ်ကြည်ရေးကို

ရှေ့ပြုလျက်

၇၆ ကျွန်ုပ်တို့ ကျောက်

ဂိုတင် ဂျာအမျိုးသားတစ်ဦး

အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအကြံပေးအဖွဲ့သို့

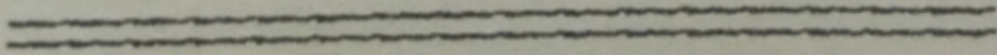
တင်ပြသောစာတမ်း။

၁၁ ရိုဟင်္ဂျာလူမျိုး များ ဆင်း သက်လာပုံအကျဉ်း ချုပ် အတွက်

မ ဝ တိ က ဝ

စ ဝ မျက် နှ ဝ

၁။	ရိုဟင်္ဂျာလူမျိုး များ ဆင်း သက်လာပုံအကျဉ်း ချုပ်	၁
၂။	အာရပ်အမျိုး အနွယ်များ ရောက်ရှိလာ ဒေသများ	၁
၃။	ဝေသာလီ ကျောက် လှေခါး ခေတ်	၃
၄။	ရခိုင်ဘုရင် န ရမိတ်လှအား ဂေ ဂီပထန် စစ်သည် တော် များ စစ်ကူညီ ပေး ရန် ရောက်လာခြင်း	၄
၅။	ရခိုင်အမျိုး သား များ နှင့် ရိုဟင်္ဂျာအမျိုး သား များ တစ်လား ပြည်ဆိုထွက် ပြေး ခိုလှုံ့ ရ ခြင်း	၈
၆။	ရခိုင် / ရိုဟင်္ဂျာတို့အပေါ် ဂြိုဟ် ဗွာဂြိုဟ်ဆိုး ဝင်လာခြင်း	၉
၇။	ရိုဟင်္ဂျာဘာသာစကား ၊ စာ ပေ နှင့် ယဉ်ကျေး မှု ဓလေ့ထုံး စံ	၁၁
၈။	ပြည်ထောင်စုမြန်မာ နိုင်ငံ တော် အစိုး ရအာဏာပိုင် များ ၏ ဖိနှိပ် ခန်း များ	၁၃
၉။	အာရပ် ၊ မုံရားစီ ၊ စန္ဒာစကရင် နှင့် ဘင်္ဂလီ ဝေါဟာရ စကား တို့၏ ဝှင်း လင်း ချက် များ	၁၆
၁၀။	သမိုင်း တွင် ထင်ရှား လျက်ရှိ သော အချို့အဆောက်အဦး များ	၁၇
၁၁။	ကိုးကား သော စာအုပ် များ ။	၁၈

ဂိုဟင်ဂျာလူမျိုး များ ဆင်းသက်လာပုံအကျဉ်းချုပ်။

ဂိုဟင်ဂျာလူမျိုး များ သည် မည်သို့ မည်ပုံဖြစ်ပေ ဟု ဆင်းသက်လာသည့် ကိုယ်ပိုင်း သုတေသီ များ က လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ယခုလည်း လေ့လာနေဆဲ။ နေဝင်ကိုလည်း အဆက်မပြတ် လေ့လာ ဦး မည်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဂြိုဟ် ဂိုဟင်ဂျာ ဥပဒေ ဝိသေသ ဝိသေသ ဝိသေသ ဝိသေသ များ ၊ လက်သီချင်း ၊ (၁၂) ရာသီခွင် များ ၊ လွှမ်းချင်း များ အဆိုအရင်း ၊ ဂိုဟင်ဂျာ သုတေသီ များ ဖြစ်သော မစ္စတာ ဖိုင်နယ်အဖ်ဒို န်၏ မှတ်တမ်း များ ၊ ကျောင်း အုပ်ကြီး ဟောင်း အမ် ၊ ကေ ၊ ရာဟမန် (M.K. RAHAMAN) အစိုးရ နေရာမံ ကျောင်း ၊ စစ်တွေ နှင့် အမ် ၊ အေ ၊ တတိဂါတသတို့၏ လေ့လာရေး သား ချက်အား ဖြင့် ၊ ဂိုဟင်ဂျာလူမျိုး များ သည် အာရှ အမျိုးအနွယ်မှ ဆင်းသက်လာကြောင်း ထွက်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ရေးသားချက် များ မှာ အထောက်အထား ဖွဲ့မဟုတ်ပါ။ ၎င်း ရေးသား သော အထောက်အထား များ ကို စုဆောင်း ဖော်ပြ ရလျှင် အောက်ပါအတိုင်း အကား များ တွေ့ရှိရပါသည်။

အာရှအမျိုးအနွယ်များ ရောက်ရှိလာ
အရပ်ဒေသများ ။

ဂြိုဟ် နှစ်ပေါင်း များ စွာကပင် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းအရပ် လူမျိုး တို့သည် ကုန်းကြောင်း ၊ ရေကြောင်း ၊ ခရီး အသွယ်သွယ် ဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း လုံး တွင် ကုန်ကူး သန်း ရောင်း ဝယ် ရေး လုပ်ငန်း များ ဖြင့် ပြန့်နှံ့ လျက်ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ရောက်ရှိ လေရာ အရပ်ဒေသ ၊ တိုင်း ၊ နိုင်ငံ များ အကြောင်း ကို ရေး မှတ်ထား ကြ လေ့ရှိသည်။ ထိုမှတ်တမ်း များ ကို ကြည့်ရှု လေ့လာ ခြင်း အား ဖြင့် ၊ ကမ္ဘာအရှေ့အနောက် တောင် နှင့် မြောက် နိုင်ငံ များ တွင် စီးပွား ရေး အရပ် ဝေအာဏာ များ လွှမ်းမိုး ခဲ့သည်ကို သိရှိ နိုင်ပါသည်။ ထိုအာရှ ကုန်သည် များ သည် ကုန်သွယ် ရေး လုပ်ငန်း များ ကို သာ ကျွမ်းကျင်ကြသည်မဟုတ်ဘဲ ၊ ဂရုစိုက် သတ္တိ နှင့် ပြည့်စုံသော သူများ ဖြစ်ကြောင်း ရာဇဝင်အထင်အရှား ရှိကြပါသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၁၅ ခုနှစ်အတွင်း အာရှ ကုန်သည် များ သည် ကမ္ဘာ အရပ်ရပ် ၊ တိုင်း ၊ နိုင်ငံ အသီးသီး သို့ သမုဒ္ဒရာ ကြီး များ ကို ကျော်လွှား လျက်ရှိကြ ရာတွင် အရှေ့ဘက်မှ အိန္ဒိယ ၊ မာလာဒိပ် ၊ လာကဒိပ် ၊ သီဟိုဠ် ၊ မြန်မာ ၊ ရခိုင်ကမ်း ရိုးတန်း နှင့် စစ်တကောင်း ကမ်း ရိုးတန်း ၊ မလေးရှား ၊ ဂျပန် ၊ ဗမာပြာ ၊ ဖိလစ်ပိုင် ၊)

ယိုး ဒါး၊ တရုတ်နှင့်ရူပနီအနောက်ဘက်တွင် ဥရောပ၊ အာဖရိက စသော
တိုက်ကြီးများ ဝယ်၎င်း၊ အာရပ်ကုန်သည်များ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုရား၊ မိုးခွဲကြသည်။
ရခိုင်ကမ်း၊ ရိုးတန်းနှင့် စစ်တကောင်း၊ ကမ်း၊ ရိုးတန်းသည် ၎င်း၊ အာရပ်
ကုန်သည်များ၊ ရောက်ရှိကြပုံကို ရာဇဝင်သက်သေသော စကားတော်အရင်း၊ တွေ
ရှိပါသည်။

ရှေးဟောင်း၊ ရိုဟင်ချာလူကြီး၊ ဖိတ်များ၊ နှင့်ကဗျာဆရာများ၊ နိ
အဆိုအရ၊ အာရပ်လူမျိုး၊ အိစ္ဆလာမာသာနာပြုပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ဖြစ်သူ၊ ဟောတော်
အာလီသင်၏သား၊ တော်မူဟောမတ်ဟိနိတ် (MOHAMED HANIF) သည်ရခိုင်
ပြည်သို့ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၆၀၀ တွင် ကောရိဗလ္လာစစ်ပွဲ အပြီး ရောက်ရှိခဲ့
လေသည်။ ၎င်းသည် နောက်လိုက်မိုလ်ပါများ၊ နှင့်တကွ ခေ့ဝတီရခိုင်ပြည်၊ အနောက်
မြောက်ဘက် တောတောင်ထူထပ်သော နေရာများ၊ ၌ နေထိုင်ကြသော သား
စား၊ တောင်ပေါ်လူရိုင်းများ (CANNIBLES) ကို ခိုးမိုး၊ အုတ်ချွတ်တော်မူ
သည့်ရခိုင်ပြည်သူ ပြည်သားများ ကို လုယက်ဖျက်စီး အနှောက်အရှက်ပေး လျက်ရှိ
ခဲ့သော ကာယာပူရီ (THE QUEEN KAYAPURI) ကိုတိုက်ခိုက်အောင်
မြင်ပြီး နောက်ဘုရင်မကိုလက်ရဖမ်းဆီး၍ အိစ္ဆလာမာသာသို့သွင်းပြီး လျှင်
သိမ်းပိုက်စုံမက်တော်မူလေသည်။ ဘုရင်မ၏ နောက်တော်သားများ သည်လည်း
အိစ္ဆလာမာသာကို ကိုးကွယ်လာကြသည်။ ဟိနိတ်နှင့်ဘုရင်မတို့သည် မေခင်းတော၊
ဘူးသီး၊ တောင်အကြား ရှိမေယုတောင်တန်းတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့ နေထိုင်
ခဲ့ကြသော တောင်ထိပ်ကို "ဟနိတ်" နှင့် "ကာယာပူရီ" တောင်ထိပ်ဟူ၍ ယခုထိ
ရိုဟင်ချာများ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ကြလေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ လူသားစား
တောင်ပေါ်လူရိုင်းများ သည် ယဉ်ကျေးသောလူမျိုးများ ဖြစ်လာကြသော
ကြောင့်၊ ရခိုင်ပြည်သည် ၎င်းတို့၏ ဘေးရန်မှကင်း၍ အလွန်ငြိမ်းချမ်းသာယာ
ပြီး၊ စည်းကမ်းဆင်တော်တိုင်း ပြည့်ဖြစ်လာလေသည်။

ဤအကြောင်းကို ထောက်ရှု၍ ပင်ရခိုင်ပြည်အား "အာရပ်" ဟု
ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်မဟုတ်ပါလော့၊ ၎င်းနာမည်သည် ယခုအချိန်ထိကမ္ဘာ
တဝှမ်းလုံး တွင်ထင်ထင်ရှားရှား တည်ရှိနေကြပါသည်။ ဟနိတ်နှင့် ၎င်း၏
နောက်တော်သားများ သည် တောင်ပေါ်လူရိုင်းများ ကို အောင်မြင်စွာ

(၁) အာရပ်ကုန်သည်အာရပ်စာပေစကား၊ ပြောင်းသက်လာသော စကားလုံး
ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ အိစ္ဆလာမာသာ ခြေခံငါးပါး (Five Principles of
Islam) ကို ငြိမ်းချမ်းသာယာပြီး၊ စည်းကမ်းဆင်တော်စွာ ဆောင်
ရွက်နိုင်သော နေရာ ဖြစ်သည်။

ဗြဟ္မာစာအာဏာလွမ်း မိုး နိတ်ခွဲသဖြင့် ၊ ၎င်း တို့အား အနောက်ကျား ၊ အနောက်
ကျား (WESTERN TIGER) တူ၍ သရက်အမျိုးက ၎င်း တို့၏ ရွှေဖမ်း သတ္တိ နှင့် ပြည်စုံ
မှုကို အမွှမ်း တင် ဝေ T ဝေ T လေ့ရှိကြသည်။

“ ဝေသလီ ကျောက်လွမ်း ဝေတ် ” ။

(ဝရစ်သက္ကရာဇ် အခါ (၇) ရာစုမှ (၈) ရာစုကလေးပိုင်း)

အချိန်ကလေးအား ဖြင့် ရရှိပြည်သည် ဝေသလီ ကျောက်လွမ်း ဝေတ်
သို့ ရောက်ရှိခဲ့ ပြီး ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် (၇၀၀) ခုနှစ်တွင် မဟာစန္ဒြေမင်း
ရရှိပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ထိုမင်း လက်ထက်၌ နေထိုင်ရင်း ဗြဟ္မန်း
(RUMREE ISLAND = RAHAM BAUBREE) ၊ အနီး တွင် အာရပ်ကုန်သည်အား
ပေါင်း ရေပြာကပြား ခွာသည် လေပြင်း ပုန်တိုင်း ကျလျက်ပျက်စီး ခဲ့ရာ နက္ခတ်
မျိုး တို့ဖြင့် ကြုံ၍ ရက်သတ္တပတ်မျှ ကြာသောအခါ ရင်း ဗြဟ္မန်း ပေ T သို့ ရောက်ရှိ
ခဲ့လေသည်။ ၎င်း တို့သည် ကျန်း သူ ၊ ကျန်း သား များ နှင့် တွေ့သောအခါ ရဟမ်း ၊
ရဟမ်း (သနား ပါ ၊ သနား ပါ) တူ၍ ဆိုကြကုန်၏။ ထိုအခါ ကျန်း သား တို့က အာရပ်
စကား ကို နား မလည် နှိုင်းကြသည်နှင့် “ ရဟမ်း ” ဆိုသည်မှ ဝလူမျိုး တို့ထံမှ တွက်
၎င်း နက္ခတ်တို့အား “ ရဟမ်း လူမျိုး ” “ ရဟမာလူမျိုး ” ၊ ၎် တူ ဝေ T ဝေ T ကြ
လေသည်။ အချိန်ကလေး ဝေသလီ ၊ လာသည်နှင့်အမျှ “ ရဟမာ ၊ ရဟင်ချာ ၊ ရိုဟိုင်း ၊
ရိုဟင်ချာ ” စသည်ဖြင့် အမျိုး မျိုး ဝေ T ဝေ T ကြ လေသည်။ ထိုသို့ ရောက်ရှိလာသော
အာရပ်ကုန်သည်တို့၏ ရွှေဖမ်း သတ္တိ နှင့် သစ္စာမသခံတို့ကို မဟာစန္ဒြေမင်း ကြီး
(၇၀၀ ၊ ၈၀၀) ကြား သိသောအခါ ၊ လွန်စွာ နှစ်ထောင်း အား ရလှသဖြင့်
အလှဆုံး အမျိုး သမီး များ နှင့် လက်ထပ်ပေးပြီး ၊ ၎င်း တို့အား စစ်တပ်များ တွင်
စစ်ဆေး နာပတိများ ၊ ဗိုလ်ချုပ်များ ၊ ဝန်ကြီး များ နှင့် ပြိုင်စား နယ်စား များ
အဖြစ်အသီး သီး ခန့်ထား ချီး ရေပြာကပြား ရရှိပြည် ရေပြာကပြောင်း လေမျိုးမြစ်
(LEMYO RIVER) ၊ ကုလား တန်မြစ် (KULANDAN RIVER) ၊ မေယုမြစ်
(MAYU RIVER) ၊ နတ်မြစ် (NAFF RIVER) ၊ စသောမြစ်များ တလျှောက်တွင်
ခွာကြီး ခွာငယ်များ တည်ဆောက်ပေး၍ တောင်ပိုင်း တွင်လည်း သံတွဲ ၊ ကျောက်
ဖြူ ၊ ရင်း ဗြဟ္မာ ကျောက်နီ မေတ် စသော ဒေသများ တွင်လည်း တည်ထောင်ပေး ခဲ့
လေသည်။

၂။ ရဟမာ ဖခင်သည် အာရပ် စကား မှ ဆင်း သက်လာသော စကား လုံး ဖြစ်ပါသည်။
ရဟမာ သည် သနား ခြင်း ဖြစ်၍ ‘ ဗရို ’ သည် အာရပ် ဒေသတို့ အဓိပ္ပါယ် ရပါ
သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှ သနား ညွှတ်ခွာခြင်း နှင့် ပြည်စုံ ဆီအာရပ် ဒေသဖြစ်သည်။

၃။ ရဟာမသညာအာရဗီစကား မှဆင်းသက်လာသော စကားလုံးဖြတ်၍ သနားခြင်း ခံရသောလူမျိုးတို့အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

၄။ လေမျိုးဖြတ်ကို ရိုဟင်ဒျာများက "လော့ဘိုက်" (ဝါ) "လော့ဘိုက်" ဖြစ်စေ၍ အာရဗီစကားလုံးဖြတ်ပါသည်။ ၎င်းဖြတ်အနီး တိုက်တွင် သီးနှံခိုက်မျိုး ရာတွင်အထူး အောင်မြင်သဖြင့် မြေပြုစာပေါများသော (FERTILIZED LAND) နေရာတို့အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

၅။ ကုလားတန်မြစ် "ကုလားဒန်" မှဆင်းသက်ပြီး ပါရဝီစကားလုံးဖြတ်ပါသည်။ ကုလားဆိုသည်မှာ ဦးထုတ် (PRAYER GAP) "ဒန်" သည် ဥပဇာတိပညာနှင့်ပြည့်စုံခြင်း အဓိပ္ပါယ်မှာ ဦးထုတ်ဆောင်းပညာရှိ၊ ပထန်စစ်သည်တော်များကို နေရာချထားသော အရပ်ဒေသ ဖြစ်သည်။ (Gap wearing learned Ghuri Phatan Warriar resettlement Place)

၆။ မေယုမြစ်ကို ကုလားပန်ချန်ကွဲစေ၍ ပါရဝီစကားလုံးဖြတ်ပါသည်။ ကုလားသည် ဦးထုတ်ဖြတ်၍ ပန်ချန် သည် ၅၀ ဖြတ်ပါသည်။ အဓိပ္ပါယ်အပြည့်အစုံမှာ ဦးထုတ်ဆောင်း ပထန်စစ်သည်တော် ၅၀ အား ပြန်လည်နေရာချထားပေးရန်အရပ်ဒေသတို့အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

၇။ နတ်မြစ် (Naff River) သည်ပါရဝီစကားလုံးဖြတ်ပါသည်။ နတ်၏အဓိပ္ပါယ်မှာ "ဗဟိုချက်" ဖြစ်ပါသည်။ နတ်မြစ်သည် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ဝတ်ကောင်းကမ်းရိုးတန်း၏အလယ်ဗဟိုတွင်တည်ရှိသဖြင့် "နတ်" တို့အမည်ပေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်ဘုရင်နရမိတ်လှအား ဂေဏီပထန်စစ်သည်တော်များ ဝတ်ကူပေးရန် ရောက်လာခြင်း။

(သက္ကရာဇ် ၁၄၀၄ ခုနှစ်မှ ၁၄၃၄ ခုနှစ်အထိ)

သက္ကရာဇ် ၁၄၀၄ ခုတွင် သိင်္ဂသုမင်း နတ်ရွာစံလွန်တော်မူပြီး နောက်၊ နရမိတ်လှသည် နန်းဆက်ခံတော်မူလေ၏။ ထိုအခါမင်းရဲကျော်စွာ၏ ဝတ်သည်တော် ၃၀၀၀၀ (သုံးဆောင်း) နှင့်လွှာရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရလေသည်။ ရခိုင်ဘုရင်နရမိတ်လှမှာမင်းရဲကျော်စွာ၏တိုက်ခိုက်မှုကို မရခံနိုင်သဖြင့်၊ လောင်းကြက်မြို့တော်သည် သက္ကရာဇ် ၁၄၀၆ တွင်ပျက်စီး၍ နရမိတ်လှသည် ဘင်္ဂလားပူလ်တန်ဘုရင်အား မတ်ရွာ (AHAMED SHAH) ထံသို့ ခုခံလေသည်။

န ရဟိတ်လှသည့်အခါတည်း မတ်ရှား၊ ထံဝေး၊ အမှတ်တော်တမ်း နေဝင်
 ဆီဇီယ ပြည် နေလီဘူရတ်က (ရခိုင်ဘုရားဝင်အရဆိုပါမူ ဂျန်ပူရဘူရတ်၊ ဝှုတ်တန်
 ဆီဘရတ် (SULTAN EBRAHIM) ကတစ်လား ဝှုတ်တန်ပြည်ကိုတိုက်ခိုက်လာဘုရား
 န ရဟိတ်လှသည့် ထိုဝင်္ဂလီကွန်ဒွတ်ရွတ်ရွတ် ဝှုတ်တန် အဘယ့်ကြောင့် ဆွေ
 တစ်လား ဘုရတ်ကအလွန် နှစ်ခြိုက်၍ သား တော်ခေတ် ကြောင့်၊ န ရဟိတ်လှသည့်
 တစ်မည်၊ တော်ခေတ် ခွဲ ကြောင့်၊ ဆရာ တော်ဦးညွှတ်ကန် ခေတ်ဝင်ဘုရားဝင်
 သစ်ခွဲပါရှိပါသည်။ ဤသည့်ကို ထောက်ရှုကြောင်း အားဖြင့် ရခိုင်လူမျိုး နှင့် ရိုဟင်ချာ
 တို့သည့် ဝှုတ်တန် အကို မေဝင်ဘုရား နှစ်မလို ဖြစ်ပေ နေလား ခွဲ ကြောင့် ထင်ရှား
 နေပါသည်။

အခါတည်း မတ်ရှား သည် ထိုဝင်္ဂလီကို အဘယ့်ကြောင့် တော်မူပြီး နောက်
 သား တော် နဇီရရှား (NAZIR SHAH) အား သက္ကရာဇ် ၁၄၂၆ ခုနှစ်
 တွင် ဝေါက်မြို့စိုး နန်းကိုလွှဲအပ်ပေး တော်မူ လေသည်။ ထိုအခါ
 န ရဟိတ်လှသည့် ရခိုင်ပြည် လောင်း ကြက်မြို့စိုး နန်းကိုပြန်လည်သိမ်း ပိုက်ခိုင်ရန်
 နဇီရရှား ထံ ဝင်ကူ တောင်း ခဲ့လား ဘုရင်မင်း မြတ်က အောက်ပါအချက် (၆)
 ချက်ကိုလက်ခံသောတူပါက ဝင်ကူ ပေး မည်ဟု ဝတ်ပြု လိုက်သည်။ ၎င်း အချက်များ
 မှာ။ ။

- ၁။ ။ ရခိုင်ဘုရင်များ သိမ်း ပိုက်ခွဲ ဆွေတစ်လား (၁၂) မြို့ကိုပြန်ပေး
 အပ်ရန်။
- ၂။ ။ ရခိုင်ဘုရင်များ သည် မူဝလတို့ နာမည်များ ခံယူရန်။
- ၃။ ။ ရခိုင်ဘုရင် နန်း တော်တံဆိပ်ကြီး မှာ ကလေးမတ်တော် (အစ္စလာမတ်
 တာသဘကိုလက်ခံယုံကြည်မှု) ကို ပါရှန်း (Persian) ဝလုံး များ
 ဖြင့်ထုနှိတ်ရန်။
- ၄။ ။ ရခိုင်ပြည်သုံး ငွေဒင်္ဂါး များ ကို ဖိရဝိဝလုံး များ နှင့်တစ်လား တွင်
 ထုနှိတ်ရန်။ ၎င်း ဒင်္ဂါး များ တွင် " ကလေးမတ် " (The Mohamedan
 Confession of Faith) ပါရှိရန်။
- ၅။ ။ ဖိရဝိဝကို ဝလုံး သုံး ဝလုံး ပေးအဖြစ်သုံး ရန်
 နှင့်
- ၆။ ။ နှစ်ဝင်္ဂလီနှစ်တိုင်း အခွန် တော်လက် ဆောင် ပစ္စည်းဆက်သ ရန်တို့ ဖြစ်သည်။

အထက်ပါအချက် (၆) ချက်ကို န ရဟိတ်လှသည့် သဘောတူသဖြင့်၊ နဇီရရှား
 သည် သက္ကရာဇ် ၁၄၂၆ ခုနှစ် ဝှုတ်တန် ဝှုတ်တန် (WALI KHAN) (ရခိုင်
 ဝှုတ်တန် အရလှလှဝင်) ဦးစီး ဝေါင်း ဆောင် ဆွေ ဝင်သည် တော်
 ၂၀၀၀၀ (နှစ်ဆောင်း) ပါဝင်သည့် ပထန်ဝင်တစ် တစ်ကို န ရဟိတ်လှ နှင့်

အတူ ရခိုင်ပြည်ကို တိုက်ခိုက် ရန် ဝေလွှတ်လိုက်သည်။ ဤဝင်သည် တော်များ သည် ဝေ T
လန်ဂီ တောငါးကြား လမ်း ရွာငါး တရွာငါး ၊ ဝလီခန် (နေငါးအစါအလီခန်)
ကြား လမ်း ဖြင့်တ ရွာငါး ၊ ရခိုင်ပြည်ကို ချီတက်တိုက်ခိုက် အောငါးပြင်၍ နဖီဂျာ
မှထွား သည်အတိုင်း မွန်များ ကို ရွေ့မုန်း ကာ ၊ ရခိုင်ပြည်ကိုသိမ်း ပိုက်ပြီး နောက် ၊
နရမိတ်လှကို နန်း တင်ခဲ့သည်။

သို့ သော်များ မကြာမီ ။ ဝလီခန် ။ သည် နရမိတ်လှ နှင့်မသင့်မတင့်ဖြတ်
၍ နရမိတ်လှကို ဖမ်းဆီး ကာ ဘာဘူ တောငါးတွင်ချုပ် နှောငါးထား ပြီး ၊ ရခိုင်ပြည်
ကိုတနှစ်နီး ပါး အုပ်ချုပ် တော်မူ လေသည်။ ဝလီခန်သည် နရမိတ်လှအား ဖမ်းဆီး
ချုပ်နှောငါးခြင်း အကြောင်း ရင်း မှာ နရမိတ်လှသည် ဂတိဝန်ခံချက်မှ နံပါတ်
(၅) ပါအချက်ကို ဖောက်ဖျက်ခဲ့ ခြင်း ကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ နရမိတ်လှကို မနာလို
မုန်းတီး သူ ရခိုင်အကြီး အကဲတဦး (အနန္တသိန်း ဖြစ်နိုင်သည်) နှင့် ပေါင်း၍
နရမိတ်လှကို ဖမ်းဆီး ခဲ့သည်ဟု ဆာအာသား ဖေယာ (Sir Arthur Phayse) က
ရေးသား ခဲ့လေသည်။ သို့ ရာတွင် နရမိတ်လှသည် ကိစ္စပ နဒိမြတ်ညာသို့ထွက် ပြေး
တိမ်းရှောင် နေခဲ့ သော်တော် နရမိတ်လှ ဝေ T မင်း ဝရီ၏ အကူအညီဖြင့် အချုပ်
အနှောငါးထဲမှထွက် ပြေး၍ ဘင်္ဂလား ဘူရင်ဂူလ်တ နယ် ပြန်လည်၍ ဝေ T ပြီး နောက်
အကြောင်း ဝိုက် လျှောက်ထား တော်မူ လေသည်။

နဖီဂျာ သည်လည်း အမျက်ဒေါသထွက် တော်မူ၍ ခန်ပါဂူ ၊ ရာဇမနီ ၊
ဆတ်ထား ဝန်လင်္ကာ လက်ဝဲအမတ်တို့ကိုအမှူး ပြု၍ ဝလီခန် ခေါင်း ဆောင်သော
ဝင်တတ်ထက် တောငါးတင်း သောအင်အား ဖြင့် ဗိုလ်ချုပ် ။ ဝန်ခီခန် (SANDI
KHAN) ခေါင်း ဆောင်သည့် ဝင်တတ်တတ်ကို နရမိတ်လှအား နန်း တင်ရန်
ဝေလွှတ်ပြန် လေသည်။ ဝန်ခီခန်သည် ဝင်တတ် နဘူရင်မိ နှိုကြား တော်မူသည့်အတိုင်း
နရမိတ်လှကို နန်း တင်၍ ဝလီခန်ကို ဘင်္ဂလား ပြည်သို့ ပြန်ပို့ခဲ့သည်။

နရမိတ်လှသည် ၁၄၃၃ ခုနှစ်တွင် မြောက်ဦး (မြို့ဟောင်း) မြို့ကို
တည်ထောင်၍ ဤဝင်သည် တော်များ မှာသစ္စာရှိ သော ကြောင့် ၊ နရမိတ်လှက
ခံဝင်နှင့်တိုက်ခိုက်ပြု ရန်အရှေ့အနောက် တောင် မြောက် အဝင်ရှိ သော နယ်ဝင်
ဒေသများ သို့ ပို့ထား ခဲ့လေသည်။ သို့ ဖြစ်၍ ဒုတိယ ဝင်တတ်သည် ၎င်း တို့၏ အတိချက်
ရေကြောင်း မွေး ရပ် မြေသို့ မပြန်ဘဲ ရခိုင် ပြည်တွင်း ဝန်ကြီး များ ၊ ဝင်ဗိုလ်များ ၊
သော ရာထူး ကြီး ဝယ်များ တွင်ဝင် ရောက်အမှု ထမ်း ဆောင်ကာ အမြဲ နေထိုင်
ကြလေသည်။ သူတို့သည် ရခိုင်ပြည်တွင်း များ ၈ သော (ပလီဝတ် ကျောင်း) တော်
များ ဆောက်လုပ် ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းအဆောက်အဦး များ အနက် ၁၄၃၃ ခုတွင်
တည်ဆောက်ခဲ့ သော ။ ဝန်ခီခန်ပလီ ။ သည် ယခုထက်တိုင် ထင်ရှား ရှား
ရစ်တည်လျက်ရှိကြ ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်၏ နှစ်ပတ်စလင်တော်ဝင် နှစ်ထပ် ပြီး ၂၂ များ သည် အဝတ်ပြင် ပြီး
 များ နှစ်ထပ် အဝတ်ကို နှစ်ထပ်များ ရောက်ခဲ့ ဆေးဆေး နှစ်ထပ် ဝမ်း ဝမ်း ကား ပေ T
 ပြီး နှစ်ထပ် ဆေးဆေး ပေ T ဂိုဏ်းများ လာ ရောက် ဆေးဆေး ဝမ်း ဝမ်း ပို ပို ထွန်း
 ကား လာ နှစ်ထပ်။ (၁၅) ရာ နှစ်ထပ်များ နှစ်ထပ် ရခိုင်တို့ သည် ဆီ နှစ်ထပ်
 တစ်ထပ်ကိုး နှစ်ထပ် ကြည့်တို့ ဦး ကြည့် ရေး ပြန် မာ ရာ တစ်ထပ် ပြတ်ပတ် ရာ
 အပြင် အပြင် ပြီး ပါရှိပါသည်။ ရခိုင်အမျိုး သမီး များ သည် အဝတ် ပွန်း ခြင်း ကို
 လက်ခံ စေတနာ ပြု နှစ်ထပ်။ ရခိုင်တို့ အမျိုး သမီး များ သည် အဝတ် ပွန်း ခြင်း ကို
 ပို သုံး ၂ နှစ် သုံး စာ ပေတွင် ဖိရိတ် စာ များ ပါရှိ ကြသည်။ ရခိုင်ပြည်သုံး ၃ နီး
 နှစ် နှစ် ထပ်ထပ် တစ်ထပ် များ တွင် ကံ ဖေ မတ် ကို ဖိရိတ် စာ လုံး များ ပြင် ရာ နှစ်
 ကြသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၄၃၀ ခု နှစ်ထပ်တွင် ဖြစ် ပြီး တိုင်း ရှောင် နှစ်ထပ် နှစ်ထပ်တွင်
 သည် တစ်လ ၁၂ နှစ် အထက် အထက် ပြင် ပြင် နှစ်ထပ် ကို ပြန်လည် ပြင် ပြင် ပြင် ပြင်
 မူ ဝေ တစ် ကို ရှောင် နှစ်ထပ် အောက် နှစ်ထပ် နှစ်ထပ် ကြသည်။ ၄ တ်း သည် မြို့ စာ တ်း
 ကို ထီး နှစ်ထပ် နှစ်ထပ် ရာ မြို့ အပြင် တစ်ထပ် စာ တ်း နှစ်ထပ် စာ တ်း မေ ၃ တ်
 လူ မျိုး (MOHAMEDIAN) က ပလီ ဝတ် ကျောင်း စာ တစ်ထပ် စာ တစ်ထပ် ကြ၏။
 ဤ အချိန်မှ စ၍ ရခိုင်ပြည်တို့ အမျိုး သမီး နှစ်ထပ် စာ တ်း များ ပြင် ကြ ဆေး ဆေး
 မိမိတို့ အံ့ တို့ နှစ်ထပ် စာ တ်း များ အပြင် မူ ဝေ တစ်ထပ် စာ တ်း များ ကို စေ ဖေ
 ရှိ ကြသည်။

ရခိုင် နှစ်ထပ်	ခုနှစ် သက္ကရာဇ်	မူ ဝေ တစ်ထပ် စာ တ်း များ
၁။ နှစ်ထပ်	1404 - 1433	မင် (SHAN)
၂။ နှစ်ထပ် (ပေ T) မင်း စီ	1433 - 1459	အလီ စင် (ALI KHAN)
၃။ တစ်ထပ်	1459 - 1482	ကလေး မှာ ရှား (KALAIMA SHAH)
၄။ မင်း တစ် (အင်း ပါ ကြီး)	1535 - 1553	အခေါက် ရှား (ဝါ) ဝှက်စင် (ZABAUK SHAH OR SULTAN)
၅။ မင်း ဖေ တ်း	1571 - 1593	ခိကန် ရှား (SIKHAN DAR SHAH)
၆။ မင်း ရာ စာ ကြီး	1593 - 1612	ပထမ ရှား (စ) ရှား (SALIM SHAH I)
၇။ မင်း စေ တ်း	1612 - 1622	ဟူစိန် ရှား (HUSSEIN SHAH)
၈။ သို့ ရှား	1622 - 1637	ဒုတိယ ရှား (HUSSEIN SHAH II)

ဝေ ပြင် ကို ပြင် ပါသည်။

ရခိုင်အမျိုးသားများနှင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများ

ဘင်္ဂလားပြည်သို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံခြင်း ။

(သက္ကရာဇ် ၁၃၈၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ)

ဘိုးတော်ဘုရားသည် ထိုနှစ်တွင် ၎င်း၏သားတော်အိမ်ရှေ့မင်း သားနှင့်တကွ ဝတ်သော်တော် ၂၀၀၀၀ ၊ မြင်း ၂၅၀၀ ကောင်၊ ဆင် ၂၀၀ ကို အမရပူရ မြို့တွင် စုဆောင်း၍ ဝတ်ကြောင်း (၄) ကြောင်း ခွဲ၍ ရခိုင်ပြည်ကို အလုံးအရင်း နှင့် ချီတက်တိုက်ခိုက်လေသည်။ ဝတ်ကြောင်း (၃) ကြောင်း သည် ကုန်းလမ်းအတိုင်း ချီတက်ပြီး နောက်တကြောင်း မှာ ဇရဝတီမြစ်အတိုင်း ပုသိမ်မြစ်မှ နေ၍ ချီတက်တိုက်ခိုက်သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား မှာ လက်နက်အင်အား တောင့်တင်း သည်အလျောက် ၊ သံတွဲနှင့် ကျောက်ဖြူကို အလွယ်တကူ ပင်သိမ်းပိုက် နိုင်လေသည်။ ၎င်းဝတ်တွင် ရခိုင်ဘုရင်အရင်း နိမ့်ခွဲရလေသည်။ မဟာမြတ် မုနိဂုတ်ပွားတော်ကိုလည်း မြန်မာပြည်သို့ယူဆောင်ခဲ့ကြလေသည်။ ရခိုင်နှင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား မြောက်မြားစွာကို ဝတ်သုံးပန်းအဖြစ်ဖမ်းဆီး၍ မြန်မာပြည်အရပ်ရပ်သို့ ခေါ်ဆောင်လာပြီး အလုပ်ကြမ်းများ ခိုင်းဝေကြလေသည်။ ရခိုင်ပြည်တွင်လည်း အလောင်းမင်းတရားသည် ဝတ်သော်တော် ၁၀၀၀၀ (တဆောင်း) ထိထား၍ ဝတ်ချုပ်ချုပ်ရင်း ဖြင့်ချုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းဝတ်ချုပ်ချုပ်ရင်း လက်အောက်တွင် ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား ၈၀၀၀၀ (ရှစ်ဆောင်း) ကျော်တို့သည် အမျိုးမျိုး သေဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု၊ ဒဏ်ကြောင့် ဝတ်တကောင်း နယ်ဘက်သို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံခဲ့ကြလေသည်။ ၎င်းမှာ ယနေ့ထိ ဝတ်တကောင်းဘက်တွင် ရခိုင်လူမျိုးများ နေထိုင်ခြင်း ကသက် သေထူလျက် ရှိကြပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများ မှာ ဘာသာရင်း တူညီမျှများ ရှိပင်ရှိပြား သော်လည်း ၊ အနည်းငယ်တိမ်ကောသွားသည်။ သို့သော် ဝတ်တကောင်းဘက်တွင် ရိုဟင်ဂျာများအား “ရိုဟိုင်” ဟု သေခံမည်ဖြင့် ယခုတိုင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုနည်းတူ နရမိတ်လှဘုရင် ဘင်္ဂလားပြည်သို့ ခိုလှုံတော်မူခဲ့ ဝတ်ကလည်း ရခိုင်အမျိုးသား နှင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား မြောက်မြားစွာ ဘင်္ဂလားပြည်သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြောင်း ၊ ရှေးလူကြီးများ ၏အဆိုရှိပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါရှေးတောင်း ရိုဟင်ဂျာပညာရှိ လူကြီး သူမများ ၏ ပုံဝတ္ထုများ ၊ လက်သိချင်းများ ၊ (၁၂) ရာသီခွဲချင်းများ လွှမ်းချင်းများ ၊ ရိုဟင်ဂျာသုတေသီများ ၏ လေ့လာချက်မှတ်တမ်းများ နှင့် ရာဇဝင် သက်သေခံကဏ္ဍများ အရ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား သည် ရှေးဦးပထမဆုံး

အာရဗီစင်ပြေ အဆက်အနွယ်များ ၊ ဒုတိယသုတ်အနေဖြင့် အာရဗီကုန်သည်များ
 နှင့်တတိယသုတ်အဖြတ်ပထနဝင်ကုတော်များ အဖြတ်အသီးသီး ရောက်ရှိလာပြီ ၊
 မူလနေထိုင်သူများ နှင့် သေဘိဇင်း ၊ ငင်း တို့အချင်းချင်း သေဘိဇင်း ၊ အိမ်
 ထောင့်ကျခြင်းဖြင့် ဖောက်ပျိုးလာသော အမျိုးအနွယ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို ရှေး
 အခါက အနောက်ကျား (WESTERN TIGER) ဂဟာမ ၊ ဂဟင်ဂျာ ၊ ဂွာဟောင်းက
 ကျား ၊ ရိုဟိုင်း ၊ ရိုဟင်ဂျာ ဝသဖြင့် အမျိုးမျိုး ခေ T ဝေ T ခဲ့သော်လည်း ၊
 ယခုအခါ ထိုနာမည်များ တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကုန်သွားပြီ ၊ ၎် ရိုဟင်ဂျာ
 ကို သေဘိဇင်းမည်တစ်ခုသာ ခေ T များ လေသည်။ ဤနည်းကို ကြည့်ရှုခြင်းအားဖြင့်
 ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် အေရိယန်အာရဗီနှင့်အင်ဒိုအာရိယန်လူမျိုးများ
 ရောနှောထွက်ပေ T လာသော်လည်း တမျိုးဖြစ်သည်။

ရခိုင် ရိုဟင်ဂျာတို့အပေ T ကြမ္မာပြုတ်ဆိုး ဝင်လာခြင်း ။

(သက္ကရာဇ် ၁၉၄၂ ခုမေလ)

၁၉၄၂ ခုနှစ်ပြိုတိသျှနယ်ချဲ့သမားများ ရခိုင်ပြည်မှ နောက်ဆုတ်သွား
 အပြီး ၊ ဖက်ဆစ်ဂျပန်များ မရောက်ရှိမီ ကြားကာလ မေလတွင်ဖြစ်သည်။ ။
 နယ်ချဲ့သမားများ၏ ခြေထိုး မှုကြောင့် သေဘိဇင်း ၊ အခြား အင်အား ဝုတ်ဝု
 ကြောင့် သေဘိဇင်း ၊ နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာကပင် ညီရင်းအကို ၊ မေခင်ရင်း
 နှစ်မလိုခင်မင်ရင်း နှီး ဂွာတမြေတည်း နေတရေတည်း သေဘိဇင်းလော
 ခဲ့သော ရခိုင် / ရိုဟင်ဂျာကြား အဖြူပေ T အမဲကွက်ထင်ခဲ့ရလေသည်။ ။ မတော်တဆ
 ကျောက်ဖြူခရိုင် မြေပုံ မြို့နယ်မှ ဝတ်သော ရခိုင် / ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး ရေးအခိက
 ရုန်း ကြောင့် ၊ ဝတ်တွေခရိုင် (AKYAB DISTRICT)^၀ မြို့နယ်တိုင်း လိုလိုသို့
 ပြန်နှံသွားကြသည်။ ၎င်းအခိက ရုန်း ကြောင့် မြေပုံ မြို့နှင့် ဝတ်တွေခရိုင်
 မြို့နယ်အသီးသီး တွင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာ ဂွာများ၏ ဝာရင်း မှာ
 မြေပုံ မြို့နယ်မှ ဂွာပေါင်း (၃၀) ။ မင်းပြား မြို့နယ်မှ (၂၇) ဂွာ ။ ပေါက်
 တောမြို့နယ်မှ (၂၅) ဂွာ ။ မြို့ဟောင်း မြို့နယ်မှ (၅၀) ဂွာ ၊ ကျောက်တော
 (၇၀) ဂွာ ။ ပုဏား ကျွန်းမှ (၅) ဂွာ ။ ရလွှာ တောင် (၂၁) ဂွာ ။ ဘူးသီး
 တောင်မှ (၅၅) ဂွာ ။ မေခင်း တောမြို့နယ်မှ (၀) ဂွာ ၊ ဝုဝုပေါင်း (၃၀၇)
 ဂွာ * * ပျက်စီးခံခဲ့ရပြီး ၊ မေခင်း တော ၊ ဘူးသီး တောင်နှင့် ရလွှာ
 တောင် မှ အချို့နေရာများ တွင် ရိုဟင်ဂျာ ဂွာများ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။

၀ ။ Akhyab = အေသော်ပါရစိဘာသ မှဆင်းသက်လာသော ဝကား လုံး ဖြစ်ပါ
 ပါသည်။ အေ = တစ် ၊ အာဗီ = ရေ (ONE WATER) or (ONE RIVER)
 မြစ်တဖြတ်အဝတွင်တည်ရှိခြင်းကို ခွဲ၍ ခေ T ဝေ T သေဘိဇင်းမည်ဖြစ်သည်။
 * * ပျက်စီးခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာ ဂွာများ၏ အနည်းဆုံး အိမ်ခြေပေါင်း ၂၅၀ မှ
 အများဆုံး အိမ်ခြေပေါင်း (၃၀၀၀) ကျော်ထိ ရှိခဲ့သည်။

အခြား မြို့နယ်များတွင် ၆၀၀၀၀ (ခြောက်ဆောင်း) ကျော်မျှ ရိတ်ချာများ သည်အသတ်ခံခဲ့ရပြီး ၊ ကျန်ရစ်ခဲ့သူများမှာ ယနေ့ထိ မေ့တော့ဘူးသိး တောင်မြို့နယ်များ၌ အခြေစိုက်နေထိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ တစ်ချို့မှာ ၎င်းတို့၏ဇာတိ မွေးရပ်၌ နယ်ပြန်လည်နေထိုင်ရန်ကြိုးစား ဆက်လည် အဖက်ဖက်မှ အနှောက်အယှက်များ ကြောင်း ၊ မပြန်နိုင်ဘဲ ၊ မေ့တော့ဘူးသိး တောင်မြို့များတွင် သာကြပ်တည်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးစွာ ဖြစ်နေထိုင်ရပါသည်။

ဤအခါက ရှမ်းပြည်နယ် ကြားဖြတ်ဒေသ ဘူးသိး တောင်တွင် တစ်ချို့ဆေးရုံရိုင်းအမျိုးသားများ သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံခဲ့ရ ဆက်လည် ၊ မေ့တော့ မှ ရိုင်းအမျိုးသားများ မှာ မူလုံး ဝသတ်ဖြတ်ခြင်း မခံရဘဲ အိန္ဒိယပြည်သို့ ထွက်ပြေး ခုခံနေထိုင်ရ (DINAZ PUR) တွင်တည်း ခိုခင်း ချနေထိုင်ပြီး ဗြိတိသျှအစိုးရ ကျေးမွေးဝေငွေ ရောက်ထားသည်။ ဘူးသိး တောင်မြို့မှ ရိုင်းအမျိုးသားများ သည် မင်းပြား ၊ ပေါက်တောဘက်သို့ ထွက်ပြေး ခိုလှုံကြလေသည်။ ထိုနည်းတူ ဝတ်တွေ ခရိုင်မြို့နယ်အသီးသီး မှ ရိတ်ချာအမျိုးသားများ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ပြီး မေ့တော့ဘူးသိး တောင်တွင် လာရောက် ခိုဝှက် ခဲ့ရာ မှ အစား ကြပ်တည်းခြင်း ၊ အနေကြပ်တည်းခြင်း ၊ ရောဂါဘယကျ ရောက်ခြင်း ဖြစ်၍ ၁၀၀၀၀ (တဆောင်း ရှစ်ထောင်ခန့်) ဆေးရိတ်ချာအမျိုးသားများ လည်း အိန္ဒိယပြည် ရောက်ပူရီ (RAUNG PUR) မြို့သို့ ထွက်ပြေး ခိုလှုံတိမ်းရှောင်ရန် ဝေငွေ ရောက်မှ ကိုခံယူခဲ့ကြလေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့ ၊ ရိုင်းပြည်ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက် ဆေးခန်းတစ်ခု ခိုခင်းမှု ရှိရာ သည် ဝခင်း မှ ရိုင်းအမျိုးသားများ အား လုံး ကိုယ့်ဆောင်လာ၍ ၎င်းတို့၏ မွေးရပ် အရပ်ဒေသများ သို့ အစိုးရ၏ အကူအညီဖြင့် ပြန်လည်၍ နေရာချထားပေးလေသည်။ ထိုနည်းတူ စွာ ပင် ရောင့်ပူရီဒေသ ဝခင်း မှ ရိတ်ချာဒေသ သည် ၁၀၀၀၀၀ မှ ၁၂၀၀၀၀ ခန့်ကို ပြန်လည်ယူဆောင်လာ ဆက်လည် ၎င်းတို့၏ မွေးရပ် ကျေးလက်ဒေသများ သို့မရောက်နိုင်ဘဲ မြို့ပေါ်တွင် သာ နေရာချထားပေးလေသည်။ ၎င်း ၁၉၄၂ ခုနှစ် ဒေသများ သည် စိတ်ပူဝန်းစွာ ဖြစ် ၎င်းတို့ မွေးရပ် ဒေသသို့ အချို့မှာ သွားရောက် နေထိုင်ရန် အတန်တန်ကြိုးစား နေဆက်လည် ၊ လူဝတ်မှုကြီးကြပ်ရေး မှ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ဆေးခန်း အနှောက်အနှုပ် ပေး၍ ကြားဖြတ်ဒေသ ပြန်လည်၍ မေ့တော့ဘူးသိး တောင်မြို့သို့ ဦးတည်၍ ပြန်လည်ပေးခြင်း ကို ခံရပါသည်။

မေယျံ ဝေ ပိုင် မေဝင်း၊ တော၊ တူး၊ သီး၊ တော၊ ငါမြို့၊ နယ်တွင် ရိုဟင်ချာ
 လူမျိုး တို့သည် ဘာသာ ရေး၊ ထုံး၊ တမ်း၊ စဉ်လာအရ စောလျင်စွာ အိမ်ထောင်ပြု
 ဖြစ်၊ ကြောင့်တ ကြောင့်၊ အမျိုး၊ သား၊ တယောက်မှ ဝန်၊ သတ်တယောက်ထက်
 ပို၍ (၄) ယောက်ထိ နိုင်ကြောင်း၊ ကြောင့်တ ကြောင့်၊ မြန်မာပြည်တွင်လူဦး ရေ
 အတိုး၊ ပွား၊ ထုံး၊ မြို့၊ နယ်များ၊ ဖြစ်မည်မှာ မြေကြီး၊ လက်ခတ်မလွဲပါ။ ထိုပြင် ဤမြို့နယ်
 များ သည် ၁၉၄၂ ခုအစိက ရှုန်း၊ ကြောင့်စစ် တွေ ဝေ ပိုင် အခြား၊ မြို့နယ် (၇)
 မြို့ နယ်မှ ဒုက္ခသည်များ၊ လည်း၊ စုစည်း၊ နေထိုင်ရာ အရပ် ဒေသ ဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့ ရ
 သဖြင့်၊ လူဦး ရေအဆမတန် ထူထပ် ပေါများ၊ ပြီး၊ အစား၊ ဆင်း၊ ရဲ ဖြစ်၊ ဒုက္ခ၊
 အဝတ်ဆင်း၊ ရဲ ဖြစ်၊ ဒုက္ခ၊ အနစ်ဆင်း၊ ရဲ ဖြစ်၊ ဒုက္ခ စသော ဒုက္ခမျိုး စုံစုံနှင့် ရင်
 ဆိုင် နေရပါသည်။ ။ ဤဒုက္ခအမျိုး မျိုး မှကင်း၊ ကွာ နိုင်ရန် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး
 ရရှိ ယောအချိန်မှ စ၍ နှစ် ပေါင်း (၂၀) နှစ်တိုင်တိုင် အဖန်ဖန် ကြိုး၊ စား၊ ခဲ့
 ဆောင်လည်း၊ သဲကျ ရေလိုပင် ဝေရီး၊ မ ရောက်ခဲ့ပါ။

ဤအစိက ရှုန်း ကြောင့် အလဲကွက်ထင်ရာကို နှစ် ပေါင်း (၁၂၀၀) တိတိ
 ချစ်ခင်ရင်း၊ နှီး၊ ခင်မင်စွာ မေဝင် နှစ်မ ရင်း၊ ချာများ၊ လို နေလာခဲ့ ဆော
 ရိုဟင်ချာ နှင့် ရခိုင်တို့သည် နေ ဖြစ်ပွား၊ ခဲ့သည်မှာ (၂၇) နှစ်ပင် ကြာသွား
 ဆောင်လည်း၊ ပြန်လည်၍ နား၊ လည်မှ၊ ပေါင်း၊ သင်း၊ မှ၊ ချစ်ခင်မှ၊ ရင်း၊ နှီး၊ မှ၊
 ရသင့်သ လောကီမ ရရှိ နိုင်သည်မှာ ဝမ်း၊ နည်း၊ ဘွယ်ရာ ဖြစ်ရတ်တ ရတ်ပင် ဖြစ်
 သည်။ ယ နေ ခေတ်သစ် လူငယ်များ၊ ဖြစ်သော ရက္ခီ ရဟာမာ အမျိုး
 သား တို့သည်တိုး၊ တက်သစ်လွင် ဆောအသိ ဝိတ်ခိတ် ဖြင့် ရှေး၊ ရခိုင်မင်း၊ အဆက်ဆက်
 က ရခိုင်ရာ ဝေဝင်ကို လေ့လာပြီး၊ ရှိရင်း၊ ပကတိ ချစ်ကြည်ရင်း၊ နှီး၊ မှ၊ ကိုပြန်လည်
 တည် ဆောက် နိုင်ကြ မည်ဟု အထူး၊ မျှော်လင့်လျက် တောင့်တ နေပါသည်။

ရိုဟင်ချာ ဘာသာ စကား ၊ စာ ပေ နှင့်
ယဉ်ကျေး မှု ဝေ လေ့ထုံး ဝံ။

ကန္တာ ပေ T ရှိလူ မျိုး တိုင်း တွင်၎င်း တို့ကိုယ်ပိုင် ဘာသာ စာ ပေ နှင့်
 ယဉ်ကျေး မှု၊ ဝေ လေ့ထုံး ဝံ များ၊ ရှိသလို ရိုဟင်ချာလူ မျိုး မှာလည်း မိမိတို့ ၏
 ကိုယ်ပိုင်ဘာသာ စကား ၊ စာ ပေ နှင့် ယဉ်ကျေး မှု၊ ဝေ လေ့ထုံး ဝံ ရှိကြ ပါသည်။
 ရိုဟင်ချာဘာသာ စကား မှာ အီစလာမာဘာသာ စာ ပေ လေ့ထုံး မျိုး မှ၊ အောက်မှ
 တိုး၊ တက် ပေ T ပေါက်လာ ဖြစ်၊ ဖြစ်သည်။ နယ်ခြား၊ ဒေသတွင် နေထိုင် ရသော
 လူမျိုး စု ဖြစ်သည့်အား၊ လျော်စွာ ၎င်း တို့၏ဘာသာ စကား သည်လည်း တိုင်း၊ တပါး
 ဘာသာ ဖြား၊ စကား များ နှင့် ရော ထွေး လျက် ရှိပါသည်။ ရိုဟင်ချာ စကား တွင်
 အာရဗီ ၊ ဖါရစီ ၊ အူရဒူ ၊ ရခိုင် နှင့် အင်္ဂလိပ် စကား တို့ ရော ထွေး မှ၊ မှ ပေ T

လၢ ဆၢ ဘၢ သၢ ဝကၢ : တၢ ဂုဏ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူ ယဉ်ကျေး မှု နှင့် လေ့
ထုံး ဝံမျာ : လည်း ရော ထွေး ဆၢ ဝ လေ့ထုံး ဝံ ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ချာ
ဝၢ ပေ မှာ အၢ ဂုဏ် အက္ခ ရာ ဖြင့် ရေး လေ့ ရေး ထၢ ဂြဲ သည်။ ရိုဟင်ချာ ဝၢ ပေ
ဖြင့် ရေး သၢ : ခွဲ ဆၢ ဆေး ကျမ်း မျာ : ၊ သ မိုင်း ဝင် မှတ်တမ်း မျာ : နှင့်
အခြား ဝၢ ဂွက် ဝတမ်း မျာ : ယ နေ့တိုင် တွေ့ ရှိ ရပါသည်။ အၢ : ပေး ပြော က်
ဝၢ : မှု မ ရှိ၍ မေး မှိန် နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရိုဟင်ချာ လက် ရာ မျာ : နှင့် ပန်း ချိပ် ပန်း ပု မျာ : ကိုလည်း ထို ခေတ်က
ဆၢ က် လူ ဟ် ခွဲ ဆၢ ဝ ပလီ ဝတ် ကျောင်း တော် မျာ : ၊ လှိုင် ဂူ မျာ : ၊ ဒါ ရှိ ဂါ သင်း
ချိုင်း မျာ : သည် ယ နေ့တိုင် သက် ဆၢ ထင် ဂွာ : ဖေ ပြု တုတ် လျက် ရှိ ကြောင်း တွေ
ရပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲ မှ နာ မည် ကျော် အ ဆၢ က် အ ဦး လက် ရာ မျာ : အ ချို့ ကို ဖေ ပြု
ရလျှင် မြို့ ဟေ ဝင်း မြို့ အ နီး က ဝါ လေ ဝင် ဂွာ ဌ ဝ န် ဒီ ဝ န် ပလီ ၊ စစ် တွေ မြို့ အ နီး
လွန် ခွဲ ဆၢ နှစ် ပေါင်း (၁၄၀) ကျော် အ ချိန် ကတည် ဆၢ က် ခွဲ ဆၢ အီ စွလ ဝ မ်
သၢ သ နာ အၢ ဝ နည်း သူ တော် ဝင် မျာ : သီတင်း သုံး ရာ ` ဗဒ ရှိ မကန် ` ၊
မင်း ပြာ : မြို့ နယ် လေ မျို့ မြစ် အ ရွှေဘက် တေ ဝင် ပူ ဝၢ တ ခု ရှိ ` ဗဒ ရှိ မကန် ` ၊
မေ ဝင်း တေ ဝ တေ ဝင် ပိုင်း ရှိ ဗဒ ရှိ မကန် နှင့် အခြား နေ ရာ အ နှံ အပြာ :
တွင်လည်း ဗဒ ရှိ မကန် မျာ : ထင်ထင် ဂွာ : ဂွာ : ရှိပါသည်။

ရိုဟင်ချာ တူ ရိယ ဝ နှင့် ဂီတ မျာ : မှာ ရိုဟင်ချာ လူ များ သည် အၢ ဂုဏ်
အတီး အ မှု တ် အ မေ့ ခံ ရသူ မျာ : ဖြစ် သည့် အပြင် ၊ အိန္ဒိယ အတီး အ မှု တ် ကိုလည်း အ မေ့
ရသူ မျာ : ဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ချာ ဘိုး ဘေ ဘီလင် မျာ : ရ ခိုင် ပြည် သို့ တူ ရိယ ဝ အ များ
မျိုး ယူ ဆေ ဝင် လၢ သည် ဟု သိ ရှိ ရပါသည်။ ရိုဟင်ချာ တူ ရိယ ဝ ဂီတ မှာ အလွန် သာ သာ
လှ၍ နာ : ဝင် ချို့ မြ ပါသည်။ ရိုဟင်ချာ ဘၢ သၢ ကို အသံ လွင့် ခွင့် ရ ခွဲ ဝ ငြိ ကလည်း
ကြာ : ဘူး ကေ ဝင်း ကြာ : ဘူး ပါလိ မှ မည်။

ဝၢ မျက် နှာ (၁၁) မှ

၁၁၉။ ` ရက္ခ ` သည် ဘ ဂါလီ ဝကၢ : မှ ဆင်း သက် လၢ သည်။ အ ဝိ ပြိယ် မှာ
သ နာ : ကြင် နာ ခြင်း ဟု ရပါသည်။ (သို့ မဟုတ်) ` ရက္ခ ဝသ ` ဟု
ဆၢ ဝင် ဝက ရာ ဇ (SANSKRIT) ဘၢ သၢ မှ တွက် လါ ဆၢ ဝကၢ : လုံး
ဖြ စိ ပြီး ၊ အ ဝိ ပြိယ် မှာ ` ဘီလူး ` မြ န် မ ခ ဘီလီ ဝကၢ : ဖြစ် သည်။

- ရက္ခ = သ နာ : ကြင် နာ ခြင်း ။ ပူ ရ = ပြည့် နုံ ခြင်း ။
- ရက္ခ ပူ ရ = သ နာ : ကြင် နာ ပြည့် နုံ ဆၢ ဝ ဒေ သ ။ (PITYFUL or KIND AT FULLAND)
- ရက္ခို ဇ် = သ နာ : ကြင် နာ ခိုင် မာ ခြင်း (PITIEST or KINDEST)

ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံ တော်စု နိုး ရအာဏာ ပိုင်

များ ဖိစီး နှိပ်စား များ ။

၁၉၅၄ ခု နှစ် ဝက်တင်ဘာလ (၂၀) ရက် နေ့ ၂၂ (၀) နာ ရီအချိန်တွင် နိုင်ငံ တော်စုသံလွင်ဌာနမှ နိုင်ငံ တော်စု ကြီး ချုပ် ဦး နု အသံလွင်ရှင်း လင်း ချက်အရ ။ ပြည်ထောင်စု၏အ နောက် တောင်ဘက်မှ ရခိုင် တိုင်း ရှိတယ် ။ အဲဒီ ရခိုင်တိုင်း ရဲ့ ဝတ်တွေ ဝ ပိုင်မှာ ဘူး သီး တောင်နှင့် မေဝင်း တောဆိုတဲ့ မြို့နယ် (၂) မြို့နယ် ရှိတယ် ။ အဲဒီမြို့ နယ် (၂) နယ်မှာ ပါကစ္စတန်နှင့် နယ်ချင်း ဆက်စပ် နေတယ် ။ ဒီဘူး သီး တောင် နှင့် မေဝင်း တောမြို့နယ်အတွင်း မှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ပြည်ထောင်စု တိုင်း ရင်း သား များ တာများ သေအား ဖြင့် ရိုက်ချာအမျိုး သား များ ဖြစ်ကြ ပြီး မူဝလ ဖြစ်ကြ ပါတယ် ။ တူ၍ ရှင်း လင်း ချက်ဝေအုတ်ပါဝေ မျက်နှာ (၃) တွင် ပါရှိပါသည် ။

နိုင်ငံ တော်စု ကြီး ချုပ်နှင့် ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး တောင်း ။
ဖ . ဇ . ဝ . လ . ဥက္ကဋ္ဌကြီး ရာဇဝင်သု တေသီတဦး ဖြစ်သူ ဦး ဘအေ သည် ၁၉၄၉ ခု နိုဝင်ဘာလ (၃) ရက်နှင့် (၄) ရက် နေ့များ တွင် ဘူး သီး တောင် နှင့် မေဝင်း တောမြို့ လူထုအစည်း အဝေး ၌ ။ ရိုက်ချာ ။ လူမျိုး ဝုတို့သည် လူနည်း ဝုများ ဖြစ်ကြ သေဝမ်း ။ ချင်း ။ ကချင် ။ ကရင် ။ ကယား ။ မွန် ။ ရခိုင် ။ သေတိုင်း ရင်း သား လူမျိုး များ ကဲ့သို့ တန်း တူဖြစ်ကြ ကြောင်း ။ ဗမာ နိုင်ငံတွင် နိုင် ပေါင်း များ စွာက ရာဇဝင်အရ နေထိုင်လာ ခဲ့ ကြောင်း ။ ၎င်း တို့သည် အိန္ဒိယ ဝက်တင်ဘာလ (၁၀) မူဝလ များ ဖြစ်ကြ၍ သစ္စာသမာဓိနှင့် ပြည်စုံကတိုင်း ရင်း သား အခြား လူမျိုး များ နှင့် ရင်း နှီး စွာ ချစ်ကြည်ကြ ကြောင်း ။ ရာဇဝင်သက် သေထား ၍ မိန့်ကြား သွား လေသည် ။

၁၉၆၁ ခု ။ ဇူလိုင်လ (၄) ရက် နေ့ မေဝင်း တောမြို့ မူချာဟတ် သောင်း ကျန်း သူများ လက်နက်ချအလင်း ဝင်အခမ်း အနား ၌ ဒု ကာကွယ် ရေး ဦး ဝီး ချုပ် (ကြည်း) ဗိုလ်မှူး ချုပ် အောင်ကြီး ၏ မိန့်ခွန်း တွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်း ပါရှိကြ ပါသည် ။

မေယူ ဝ ပိုင်၏အ နောက်ဘက်သည် ပါကစ္စတန်နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ဆက် စပ် နေသည့်အ လျောက် ဤနယ် နိမိတ်၏အ ရွှေဘက် နှင့်အ နောက်ဘက်တွင် အိန္ဒိယ ဝက်တင်ဘာလ (၁၀) ကိုသက် ဝင်ယုံကြည် သေလူ များ ဝုများ ရှိကြသည် ။ အ နောက်ဘက်တွင် ရှိ သေ လူ များ ကို ပါကစ္စတန်သား တို့ ဝေ T ၍ အ ရွှေဘက် မြန်မာပြည်ထဲတွင် ရှိ သေလူ များ ကို ရိုက်ချာတို့ ဝေ T ကြောင်း ။ ဤ မြန်မာ ။ ပါကစ္စတန် နယ်စပ်တစ်ခုတည်း တွင် သေလူ များ တမျိုး တမျိုး တွင် ပြည်ခွဲကြ၍ နေကြသည်မဟုတ်ဘဲ ။ တရုတ်နှင့်ဆက် နေ သော နယ်စပ်တွင်လည်း ဤကဲ့သို့ လူ များ ချင်း ဆက် နေကြသည် ။

ဥပမာ = ကချင်ပြည်မှာ လီဆူး ၊ အီကော ၊ လဝဝဆာလူမျိုး များ
 ဂြိသလို တဂုတ်ပြည်တွင်လည်း ၎င်း လူမျိုး များ ဂြိကြသော် ။ ထိုနည်း တူပင် မြန်မာ
 ပြည်ဘက်တွင် ဂြိမ်း ဂြိသလို တဂုတ်ပြည်ဘက်မှာလည်း ။ ထိုင်း ။ ဆိုပြီး ဂြိမ်း များ
 ဂြိကြပါသေး သည် ။ မြန်မာပြည်ဘက်တွင် မွန် ၊ ကရင် ၊ မလေး ၊ ဝဆာတိုင်း
 ရင်း သား လူမျိုး များ ဂြိသကဲ့သို့ ယိုးဒယား ပြည်ထဲတွင်လည်း ဂြိကြသော် ။ အိန္ဒိယ
 မြန်မာ နယ်စပ်မှာလည်း ချင်း ၊ လီဂျော့ ၊ နာဂ များ မြန်မာပြည်ထဲမှာ
 ဂြိသလို အိန္ဒိယ ဖက်တွင်လည်း ဂြိပါသည် ။

၎င်း လူမျိုး အသီး သီး မှာ ဝကား လည်း တမျိုး ၊ တသသ ရေး ၊
 လူမှူးရး ၊ လူမျိုး ရေး ၊ ဝိုး ပျား ရေး ၊ ယဉ်ကျေး မှု ၊ ဝလှေထုံး ဝံ ဝသော်တို့
 အား လုံး တူညီကြ ပါသည် ။ ထိုကဲ့သို့ ပါက စုတန် နယ်နှင့် ဆက်နေသော နယ်စပ်တွင်
 ဝကား အပြောအဆို ကိုး ကွယ်သော တသသ ၊ ဝလှေထုံး ဝံနှင့် ယဉ်ကျေး မှု
 အား ဖြင့် တူညီသော ။ ဂိုဟင်ချာ လူမျိုး များ ဂြိသကဲ့သို့ မြန်မာပြည်ဘက်တွင်
 လည်း ဂိုဟင်ချာ လူမျိုး များ ဂြိကြသော် ။

၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် တသသ ရေး ၊ လူမှူးရေး ၊ လူမျိုး ရေး နှင့်
 ဝိုး ပျား ရေး နှိတ်ကွတ်မှ အမျိုး မျိုး ကိုအကြောင်း ပြောသော သောင်း ကျမ်း များ
 တော်လှန်ခဲ့ သော်လည်း ယနေ့ ၁၉၆၁ ခုတွင် နှိတ်ကွတ်မှ တူသမျှမ ဂြိ တော့သဖြင့်
 သောင်း ကျမ်း ပုံနှိပ်ကန်ရန်မလို ကြောင်း သက်သေပြသွားပါသည် ။ ထို့အပြင် ဂိုဟင်
 ချာလူမျိုး ကိုလည်း ပြည်ထောင်စုတိုင်း ရင်း သား လူမျိုး စုဝယ်တစုအဖြစ် သေသေ
 ချာချာအသိအမှတ်ပြုပြီး ဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်း ကြေငြာခဲ့ ပြီး ၊ ဤလူမျိုး စု၏
 ဖက်စုတိုင်း တက် ရေး အတွက်လည်း ကြို ၊ ဝား ဆောင်ရွက်မည်ဟု ကြေငြာပြော
 ကြား သွား ပါသည် ။ မူချာတစ်မျိုး ဤကဲ့သို့ စုဝင်း လက်နက်ချအလင်း ဝင်ခဲ့
 ခြင်း သည်ပင်လျှင် ဂိုဟင်ချာလူမျိုး တို့၏မတုတ်မခံသော မျိုး ချစ်ဝိတ်ဝိတ် ၊
 ချမ်း သာယာစွာ နေထိုင်လို သော ဝိတ်ဝိတ်နှင့် ရုစွမ်း သတ္တိနှင့် ပြည့်စုံ မှု ၊
 ပြည်ထောင်စုကြီး အပေပါသ စွာ ဂြိမျှ ကို လက်တွေ့ ပြသလိုက်ခြင်း ပင်ဖြစ်ပါသည် ။

အလား တူပင် ဒုကာကွယ် ရေး ဦး ဝိုး ချာ (ရေး) ဗိုလ်မှူး ချာ
 သန်း ဖေ နှင့် နယ်ပြား ဒေသအုပ်ချုပ် ရေး အရာ ဂြိချာ ဗိုလ်မှူး ကြီး ဝေမမြင့်
 တို့ကလည်း မိမိကြား ခဲ့လေသည် ။ ရေးဗိုလ်မှူးနှင့်သတင်း ဝေမှတစ်ဆင့် ကန္တာသို့
 ကြေငြာ ပေး ခဲ့ပါသည် ။ ဝေအုပ်ကလေး များ ထုတ်ဝေ၍ ပြည်သူသို့ ဝေပေး
 ခဲ့ပါသည် ။ ၎င်း ကို မေယု ရှေ့ ရေး ဟု နာမည် ပေး ထုတ်ဝေခဲ့ သော ဝေအုပ်မှ
 ဝေမျက်နှာ ၁ ၊ ၂ နှင့် ၁၁ နှင့် ခေတ် ရေး တစ်မတော် ၊ အင်္ဂါနေ့ ဝင်
 မေယုအထူး ထုတ် (၁၀ ၊ ၁၂ ၊ ၁၃ ၊ ၁၄) ဝေမျက်နှာ ၃ ၊ ၃၂ နှင့်

ခေတ် ရေး မဂ္ဂ ဇင်း အမှတ် ၉ (၀၀၀၀၆၀) ဝ မျက်နှာ ၁၆၅၅၁၉
တို့ကို ကိုး ကား ၍ ရေး သား ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၆၁ ခု မေလ (၂၅) ရက် နေ့မှ ဝ၍ ရိုဟင်ချာဘာသာ ကိုအသံ
လွင့် ရန်လူ မျိုး ဝုတ ဝုအဖြတ်အသိအမှတ်ပြု ခဲ့ ပါသည်။ အသံလွင့် ရာတွင် တပတ် (၃)
ကြိမ် မှန်မှန် ခုတ်ယူ ပိုင်း မြန်မာ့အစိုးရ အစိုးရ မှ နေ့ ၅၀၀ အချိန်တွင်
မိတ် ၁၆၂ . ၆၇၅ နှင့် ၂၆၀ . ၁၇၅ ရိုဟင်ချာဘာသာဖြင့် အသံလွင့်လျက်ရှိ
ခဲ့ကြ ပါသည်။ သို့ သော် ၁၉၆၅ ခု အောက်တိုဘာလ (၁) ရက် နေ့မှ ဝ၍ ရိုဟင်
ချာ အပါအဝင် ရခိုင်၊ မွန်၊ လာဟို၊ ပအိုဝ်း တိုင်း ရင်း သား ဘာသာ များ
ကို အကြောင်း ခဲ့ ပြန်လည် ရုပ်သိမ်း လိုက်ပါသည်။

အထက်ပါ ရိုဟင်ချာလူမျိုး ဆင်း သက်လာ ဝံ့ ကိုကြည့်ရှုခြင်း အား ဖြင့်
ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတွင် တိုင်း ရင်း သား လူမျိုး အသီး သီး ၊ ဘာသာ
ဝကား အသီး သီး ရှိကြ ရာဝယ် ရိုဟင်ချာလူမျိုး များ သည်လည်း အထင်အရှား
ပါဝင် ကြောင်း လယ်ပြင်တွင် ဆင် ပြော ဝင်ကြီး သွား သကဲ့သို့ ထင်ရှား လျက်ရှိ နေ
ပါ တော့ သည်။

ပြည်ထောင်စု ကြီး အစွန်ရှည်ပါ ဝေ။

တိုင်း ရင်း သား ညီညွတ် ရေး တည်ဆောက် မှု အောင်မြင်ပါ ဝေ။

အာရဗီ ၊ ဖါရဝီ ၊ စန္ဒစ်ကရစ်နှစ်တစ်လီ ဝေါဟာရ
စကား ၊ တိုက် ၊ ဂြင်း ၊ လင်း ၊ ချက်များ ၊ မှာ ။

၁။ ရက္ခပူရ = တစ်လီ စကား မှဆင်း သက်လာ သော စကား လုံး ဖြစ်သည်။
အဓိပ္ပါယ်မှာ သနား ကြင်နာပြည့်စုံခြင်း ။

ရက္ခ = သနား ကြင်နာခြင်း ။

ပူရ = ပြည့်စုံခြင်း ။

ရက္ခဝသ = စန္ဒစ်ကရစ် စကား ၊ မြန်မာလို " ဘီလူး " ဖြစ်သည်။

ရက္ခိုင် = သနား ကြင်နာ ခိုင်မာခြင်း ။

၂။ အါရ်ကန် = အာရဗီ စကား (စာပေ) မှဆင်း သက်လာ သော စကား လုံး ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ အစ္စလာမစ်အခြေခံငါးပါး (Five Principles of Islam) ကိုငြိမ်းချမ်း သာယာပြီ ၊ စည်းကမ်း သေဝတ်စွာ ဆောင်ရွက်ဆောင်ရွက် နေရသော အသိဖြစ်သည်။

၃။ ရဟမီဗရီရီ = အာရဗီ စကား မှဆင်း သက်လာ သော စကား လုံး ဖြစ်သည်။
ရဟမီသည် သနားခြင်း ဖြစ်၍ ၊ ဗရီရီသည် အရပ်ဒေသ တို့အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ အာရဗီကုန်သည်ကော်ပွန် သော အခါ ဒုက္ခသည်များ အား သနား ကြင်နာခွဲသော အသိဖြစ်၏။

ရဟာမ = အာရဗီ စကား လုံး ၊ အဓိပ္ပါယ်မှာ သနား ညွှတ်ခြင်း နှင့်ပြည့်စုံသော အရပ်ဒေသ ဖြစ်သည်။

၄။ လေမျိုမြစ် = ရိုဟင်ဒါတို့က လောမီရ် (ဝါ) လော့ရ်မြစ်ဟု ခေါ်သည်။
လော့ရ်သည် အာရဗီ စကား လုံး ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ ၎င်း မြစ်အနီး တဝိုက်တွင် သီးနှံစိုက်ပျိုး ရာတွင် အထူး အောင်မြင်သဖြင့် ၊ မြေပြေစာပေါများ သော အရပ် အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

၅။ ကုလီး တန်မြစ် = ကုလား တန်သည် ဖါရဝီ စကား လုံး ဖြစ်သည်။ ကုလား ဆိုသည် မှာ ဦးထုပ် (Cap) ။ တန်ဆိုသည်မှာ ဥပဇာတ်ပြည့်စုံခြင်း ။ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဥပဇာတ်ပြည့်စုံ ဦးထုပ်ဆောင်း ပထမ စစ်သည်တော်များ ကို နေရာချထား သော အရပ် ဒေသ ဖြစ်ပါသည်။

၆။ Akyab = အက်အာဗ်သည် ဖါရဝီ စကား မှဆင်း သက်လာ သော စကား လုံး ဖြစ်ပါသည်။

အက် = တစ် ။ အာဗ် = ရေ (One Water or One River) မြစ်တစ်မြစ် အတွက်တည်ရှိခြင်း ကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အဆက် (ဝေါဟာရများ)

၇။ မေယျ မြစ် = မေယျမြစ်ကို ဝန်ချန်တို့ ခေါ်၍ ၊ ဖါရဝ ဝိစကား လုံး ဖြစ်
ပါသည်။ ကုလား သည် ဦး တုတ်ဖြစ်ပြီး ၊ ဝန်ချန်သည် (၅၀)
ဖြစ်ပါသည်။ အဝိ ပွယ်မှ ဦး တုတ် ဆောင်း ပထန်စစ်
သား (၅၀) အား မေယျမြစ်အနီး တိုက်တွင် ဖြစ်သည်
နေရာ ချာထား ပေး ရာအရပ် ဒေသ ဖြစ်ပါသည်။

၈။ နတ်မြစ် (Naff River) သည် ဖါရဝ ဝိစကား လုံး ဖြစ်ပါသည်။ အဝိ ပွယ်မှ
" ဗဟိုချက် " ဖြစ်၍ နတ်မြစ်သည် ရခိုင်ကမ်း ရိုး တန်း
နှင့် ဝစ်တ ကောင်း ကမ်း ရိုး တန်း အလယ်ဗဟိုချက်၌
တည်ရှိသဖြင့် ၊ နတ်တို့ အမည် ပေး ထား ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သမိုင်း တွင်ထင်ရှား လျက်ရှိ သော အချို့ဆရာတော်အဦး များ ။

- ၁။ မြို့ဟောင်း မြို့အနီး ကာဝါလောငါရွာ၌ ဝန်ဒီ ဝန်ပလီ ကျောင်း တော်။
- ၂။ ဝစ်တေမြို့ အနီး ရှိများ ရွာကပင်တည် ဆရာတော် ညောအစွလာမာ
အာဇာနည်သူ တော်ဝင်များ သီတင်း သုံး ရာ " ဗဒါရမကန် "။
- ၃။ မင်းပြား မြို့ နယ်လေ မျိုး မြစ်အရှောက် တောင်ပူ ဝတ်ရုံ
" ဗဒါရမကန် " ။
- ၄။ မောင်း တော တောင်ပိုင်း ၌ " ဗဒါရမကန် " နှင့် အခြား
နေရာအနှံ့အပြား တွင်များ ရွာ သော " ဗဒါရမကန် " များ ၊
သင်း မျိုင်း ဒါရ်ဂါ များ ။

ဗဒါရမကန် ဆိုသည်မှာ အစွလာမာသဘာဝ အာဇာနည်
သူ တော်ဝင်များ သီတင်း သုံး ရာ ကျောင်း ဖြစ်ရ
ဖြစ်သည်။

DOGMAS AND BELIEF :-
" THE FIVE PILLARS "

- 1. Profession of Faith :-
- 2. Prayer :-
- 3. Fasting :-
- 4. Pilgrimage :-
- 5. Almsgiving :-

ကိုးကား သော ဝတ္ထုများ။

- ၁။ မြန်မာ့ ရာဇဝင် တော်ကြီး ။
- ၂။ ကျောင်းသုံး ရာဇဝင် (ဦးဘသန်း)
- ၃။ ကျောင်းသုံး မြန်မာ့ ရာဇဝင်သစ် (ဦးအုန်းမောင်)
- ၄။ ရခိုင် ရာဇဝင် (ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦး)
- ၅။ ညောင်တီ ရာဇဝင်သစ် (ဦးညွှာဏ) (ဆရာတော်)
- ၆။ မြန်မာ ရာဇဝင်သိပ္ပံပတ်ဘွယ် ရာအဖြာဖြာ (ဦးကြည်)
- ၇။ ဗမာ့ မူလင် ရာဇဝင် (ဦးမြတ်)
- ၈။ မြန်မာ့ ဇွယ်ခုံကျမ်း အတွဲ (၉) ၊ ဝတ္ထုနှစ် ၁၉၂၀။
- ၉။ ခေတ်ရေး ဝတ္ထု (အတွဲ ၁၄၊ အမှတ် ၂။ အတွဲ ၁၄၊ အမှတ် ၁၀။
အတွဲ ၁၄၊ အမှတ် ၁၁။ အတွဲ ၁၂၊ အမှတ် ၆။
အတွဲ ၁၂၊ အမှတ် ၉။ အတွဲ ၁၄၊ အမှတ် ၁။)
- ၁၀။ ကမ္ဘာ့မဂ္ဂဇင်း ၊ အတွဲ ၇၆/၁၀
- ၁၁။ ရိုတင်ဂျာ ခေတ်သတင်း ဝင်္ဂါ အမှတ် (၁/၅/၃) ၁၉၆၀ ခုနှစ်။
- ၁၂။ မေယု ရွှေရေး ။
- ၁၃။ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးချစ်ဆယ်လွင်္ဂဦးလင်း ချက်မိန့်ခွန်း ဝတ္ထု
ဝတ္ထုနှစ် (၃) (၁၉၅၄ခု၊ ဝက်တင်ဘာလ ၂၅ ရက်၊ ည (၀) နာရီ
အချိန်။)
- ၁၄။ History of Burma by G.E. Harvey
- 15. Burma from the earliest times to the present day by J.G. Scott.
- 16. A Short History of Burma by S.W. Cocks.
- 17. Burma by D.G.E. Hall
- 18. Old Burma Compiled and Edited by U Myo Min
- 19. Burma Gazetteer Akyab District compiled by R.B. Smart.
- 20. Burmese Outpost by Anthonay Irwin
- 21. Europe and Burma by D.G.E. Hall
- 22. History of Aurangzeb by Jadunath Sarkar.
- 23. Burma Muslims by M.K. Rahaman in Irdu.
- 24. The Cultural Heritage of Pakistan Edited by S.M. Ikram.
- 25. Compiled Islamic History by Maulana Shaukat Ali Fhami.
- 26. A History of India by Sir Dunber.
- 27. History of Burma by Sir Arthur Phayre.
- 28. Akbar The Great Moghol by V.A. Smith.
- 29. Burma Past and Present by Albert Fytch.
- 30. British Burma Gazetteer Vol: 2.
- 31. Chittagoung District Gazetter (A.D. 1798)
- 32. History of Srasin (Arab History) by Syad Amir Ali.
- 33. The History of Arab by Phillip K. Hitti.
- 34. Defeat Into Victory by Field Marshal William Slim.
- 35. Guardian Magazine, September 1959, May 1960, October 1960 & February '61.
- 36. Rohingyas and Kamans by M.A. Tahir Ba Tha.
- 37. History of Pakistan by Donald N. Wilber.
- 38. A History of South-East Asia by D.G.E. Hall
- 39. "Pakistan" Birth and Growth of a Muslim Nation By Richard V. Weekes (P
- 40. The "Middle East" a Political and Economic Survey, Edited
by Sir Reader Bullerd.

အမှတ်စဉ်

အမည်နှင့် ဖြန့်ဖြူးရန်

အမှတ်စဉ် အမည်နှင့် ဖြန့်ဖြူးရန်

ပုံ

မေဝင်း တေးဖြန့်ဖြူးရန်

ကျွန်းတေးဖြန့်ဖြူးရန်

- ၁။ ဦး ဝှား အလေဝါ
- ၂။ ဦး ဆီတတ် ဂုဏ်ထူး ချစ်လွင်
- ၃။ ကိုအိဒ် ရှိတ်ထိန်း လွင်
- ၄။ ကိုဘော် ဝှိတ် အောင်လင်း
- ၅။ ကိုအမိန့် ရှိတ် မန်းဝင်း မောင်
- ၆။ ကိုမိုဟာ မက်ယူ နွတ် (န)
- ၇။ ကိုမိုဟာ မက်ကဲမာလ်
- ၈။ ဦး ကော်ဂိုယာ အေး လွင်
- ၉။ ဦး ဆီလီအက်တံ (မေဒ်လီ)
- ၁၀။ ကို ဖဇ္ဇလ်က ရှိတ်
- ၁၁။ ဦး ဆယ်ကဲအုလ္လ (မေဒ်လီ)
- ၁၂။ ကိုမိုဟာ မက်ဖဲရီ
- ၁၃။ ကိုဝှား ယက်အာမက်
- ၁၄။ ဦး မိုဟာ မက်အာမက် (မေဒ်လီ)
- ၁၅။ ဦး နေဒ်တီရီအဲမက် (မေဒ်လီ)

- ၁၂။ ဦး အဘူဘု ဆေဂ်တ ခေ
 - ၁၃။ ကိုအာပဲ ဒုမာ လေက်
 - ၁၄။ ဦး နုတီရီအဲမက်အဲရီကဲနီ
 - ၁၅။ ဦးဆူတန်း (မေဒ်လီ)
 - ၁၆။ ကိုအဘူဆက်
- စေတီဖြန့်ဖြူးရန်
- ၁၇။ ဦး မိုဟာ မက် တေဒ်ယူတ်
 - ၁၈။ ဦးဆယ်ကဲအဲမက် (မေဒ်လီ)
 - ၁၉။ ကိုမိုဟာ မက်ကဲနဲနီ
- ဂုဏ်ထူးဖြန့်ဖြူးရန်
- ၂၀။ ဦး မိုဟာ မက်အာဖီနီ
 - ၂၁။ ကိုမိုဟာ မက်ကဲဆဲ
- ပုဏ္ဏား ကျွန်းဖြန့်ဖြူးရန်
- ၂၂။ ဦး တာကဲဒ်ဝှိတ်

ကြိမ်ချောင်းဖြန့်ဖြူးရန်

စစ်တွေဖြန့်ဖြူးရန်

- ၁၆။ အနိစ်ဆူလ် မုတ်တံခင် မေဝင်
- ၁၇။ ဦး အာဖီမုဒီနီ (မေဒ်လီ)
- ၁၈။ ကိုအာပဲ ဒုလ်ဟိုက် (န)
- ၁၉။ ကိုဟာ မိုနီလှ ဝှေ
- ၂၀။ ကို ဝှေတဖီ တထွန်း
- ၂၁။ နုရီအဲလေဝါ မေဝင်ဖြ
- ၂၂။ ကိုနာဖီရီဟူ ဆေဝင်
- ၂၃။ ကိုနုရီအဲလေဝါခင် မေဝင်
- ၂၄။ ကိုဖော်ရီအာမက် အေး မေဝင်
- ၂၅။ ကိုမုနီရီအာမက် မေဝင် မေဝင်

- ၄၃။ ကိုဟာ မက်အာမက်
 - ၄၄။ ကိုနုရီအဲလ်
 - ၄၅။ ကိုအဘူလ်ဟူ နီနီ
 - ၄၆။ ကိုအာပဲ ဒုလ်ဟာ ဖိတ်
- ကျွန်းတေးဖြန့်ဖြူးရန်
- ၄၇။ ဦး မုတ်ဖဲရီအဲမက် (မေဒ်လီ)
 - ၄၈။ ဦး ဖီရီအာမက်
 - ၄၉။ ကို ဝှေဒ်ဖီအာလေဝါ
 - ၅၀။ ကိုနုရီအဲဆဲလဲ ကျွန်လှ အဲခင်

အလယ်သံ ကျွန်းဖြန့်ဖြူးရန်

ဖြူဟောင်းဖြန့်ဖြူးရန်

- ၂၆။ ဦး ကာစင် ကျွန်ဝင်း
 - ၂၇။ ကိုမိုဟာ မက်ဝှိတ်
- ဘူးသီး တေးဖြန့်ဖြူးရန်
- ၂၈။ ဦး ကလီမုလ္လ တထွန်း
 - ၂၉။ ကိုအဘူ နေဒ်ဆာရီ
 - ၃၀။ ကိုဂေဒ်ပွတ်တဲနီ
 - ၃၁။ ကိုမိုဟာ မက်ဆဲဖီရီထွန်း မေဝင်

- ၅၁။ ဦး နေဒ်ဖီရီအာမက်
 - ၅၂။ ကိုလူမာလ်အာမက်
 - ၅၃။ ကိုဆွယ်ကဲ ဂုဏ်မန်
- မင်းဖြားဖြန့်ဖြူးရန်
- ၅၄။ ကိုယူ ဝှိတ်အာလ်
 - ၅၅။ ကိုဒီလ် မိုဟာ မက်
 - ၅၆။ ကို အေဒ်လီအာမက်

မြေပုံဖြန့်ဖြူးရန်

ပေက်တေးဖြန့်ဖြူးရန်

- ၅၉။ ဦး ဖယ်စိအာမက် (မေဒ်လီ)
- ၆၀။ ကိုမိုဟာ မက်အာလ်

- ၅၇။ ဦး အာပဲ ဒုဂုဏ်မန်
- ၅၈။ ဦး တွဲလ်ဟူ နီနီ
- ၆၀။ ကိုဆီတတ် ဂုဏ်ထူး
- ၆၁။ ကိုဘော် ဝှိတ် အောင်လင်း
- ၆၂။ ကိုဆယ်ကဲအုလ္လ